

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
EVANGELICKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

Bakalářská práce

**Postavení vietnamské komunity
v legislativním rámci České
republiky**

Johana Faltejsková

Katedra sociální pedagogiky
Vedoucí práce Ing. Mgr. Jan Dočkal CSc.
Studijní program B7508 Sociální práce
Studijní obor Pastorační a sociální práce

Praha 2012

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci s názvem Postavení vietnamské komunity v legislativním rámci České republiky napsala samostatně a výhradně s použitím uvedených pramenů.

Souhlasím s tím, aby práce byla zveřejněna pro účely výzkumu a soukromého studia.

V Praze dne 30. května 2012

Johana Faltejsková

Bibliografická citace

Postavení vietnamské komunity v legislativním rámci České republiky: Bakalářská práce. Faltejsková Johana; vedoucí práce: Ing. Mgr. Jan Dočkal CSc. Praha, 2012. 50 stran.

Anotace

Tato práce se věnuje postavení vietnamské komunity v České republice. Vietnamská komunita je třetí největší menšinou u nás, přesto není dosud uznanou národnostní menšinou.

V první části stručně popisují kulturně historický vývoj ochrany a práv národnostních menšin, jak na mezinárodní úrovni od roku 1948, tak i v České republice od roku 1989. Další část se zabývá působením vietnamské komunity v naší zemi: historie migrace, fungování komunity, stratifikace, specifika komunity, na konci této části se věnují „banánovým dětem“. Poslední část je věnována integraci Vietnamců. Jaké faktory ovlivňují lepší integraci a jaké mají negativní dopady.

V závěru práce se zabývám otázkou uznání vietnamské komunity za národnostní menšinu. Snahy o uznání jsou z vietnamské strany rok od roku častější. Jedním z hlavních důvodů proč nejsou Vietnamci dosud uznanou národnostní menšinou je formulace zákona o ochraně práv menšin. Dle názorů dotazovaných lidí vyplynulo, že hlavními důvody jsou především špatná integrace a uzavřenost komunity. Generace „banánových“ dětí však slibuje lepší budoucnost v řešení této otázky.

Klíčová slova

majorita, menšina, migrace, národnost, národnostní menšina, integrace, komunita, status, vietnamská komunita

Summary

This paper deals with the status of the Vietnamese community in the Czech Republic. Despite being the third largest ethnic group in the country, the Vietnamese community is yet to be officially recognized as a minority. In the first section of the paper I discuss the cultural-historical development of ethnic minority rights and their protection, both at the international level since 1948 and within the Czech Republic after 1989. The next section is devoted to the impact and activity of the Vietnamese community in the Czech Republic: the history of migration, the functioning of the community, its stratification, the particularities of the community and the phenomenon of „banana children“. The final section is devoted to the integration of the Vietnamese into Czech society, looking at which factors influence integration positively and which ones negatively. I conclude with a discussion of the issue of recognizing the Vietnamese community as an official ethnic minority. The efforts of the Vietnamese community to gain official recognition are increasing year by year. One of the key reasons why the Vietnamese are not yet recognized as a minority is the wording of the law on protecting minority rights. The answers of those surveyed reveal that the main obstacles are the inadequate integration and the reclusiveness of the community. However, the generation of „banana children“ offers better prospects for the resolution of this issue.

Keywords

community, integration, majority, migration, minority, national minority, nationality, status, Vietnamese community

Poděkování

Děkuji vedoucímu bakalářské práce Ing. Mgr. Janu Dočkalovi CSc. za metodickou pomoc a odborné rady, které mi byly při zpracování této práce poskytnuty. Také děkuji všem respondentům za poskytnutí cenných informací.

Obsah

Úvod.....	7
1. Národnostní menšiny.....	9
1.1 Kulturně-historické souvislosti.....	9
1.2 Pojetí národnostních menšin v oblasti legislativy.....	11
1.2.1 Rozvoj ochrany národnostních menšin po druhé světové válce.....	11
1.2.2 Vývoj ochrany práv národnostních menšin po roce 1989.....	12
1.3 Národnostní menšiny v současném českém právu.....	12
1.3.1 Vývoj právního postavení národnostních menšin ČR po roce 1989.....	13
1.3.2 Státem uznané národnostní menšiny.....	14
2. Vietnamská komunita v ČR.....	17
2.1 Historie migrace Vietnamců na území České Republiky.....	17
2.2 Specifika Vietnamské komunity v ČR.....	19
2.2.1 Současná podoba komunity, struktura a hierarchie.....	19
2.2.2 Fungování vietnamské komunity, prostředí tržnic.....	20
2.2.3 Informační a zprostředkovatelské služby.....	21
2.2.4 Národní tradice a vlivy prostředí České republiky v životě vietnamské komunity.....	22
2.2.5 Vzdělání.....	22
2.2.6 Rodina.....	22
2.2.7 Některé tradiční obřady.....	23
2.3 Vliv českého jazyka a kultury na vietnamštinu.....	23
2.4 Banánové děti.....	24
3. Postavení vietnamské komunity – otázka k uznání za národnostní menšinu.....	26
3.1 Migrace Vietnamců do české společnosti.....	26
3.1.1 Vietnamská populace a migrace do zahraničí a do ČR.....	26
3.1.2 Faktory migrace.....	27
3.2 Integrace Vietnamců.....	31
3.2.1 Faktory bránící integraci Vietnamců v ČR.....	32
3.2.2 Faktory vedoucí k lepší integraci Vietnamců v ČR.....	33
3.3 Kriminalita Vietnamců v ČR.....	34
3.4 Otázka uznání vietnamské komunity za národnostní menšinu.....	37
3.4.1 Rozhovory.....	40
3.4.2 Shrnutí rozhovorů.....	41
4. Závěr.....	43
Seznam literatury.....	45
Přílohy.....	47

Úvod

V moderní společnosti 21.století žijí vedle sebe společnosti lidí různých kultur a náboženství. Soužitím majoritní společnosti s menšinami dochází k mnoha problematickým střetům. Hledání rovnováhy mezi právy na vlastní kulturu migrantů a občanské sociální stability v celé společnosti je mezi státy různorodá. V České republice existuje mnoho národnostních menšin. Jsou často spojovány s velmi specifickými problémy. Jejich problémy s životem v naší zemi a naše pomoc při jejich řešení spadá hlavně do oblasti sociální, sociálně-právní, ale také i do oblastí národnostní, kulturní nebo náboženské.

Důvodem k sepsání této práce, jsou mé osobní zkušenosti s vietnamskou menšinou. Asi jako každý z nás nakupuji občas v menších obchodech, které vedou Vietnamci. Jsou to obětaví vždy usměvaví lidé. Přesto se setkávám spíše s negativními názory na tuto skupinu obyvatel, která je ještě k tomu velmi často spojována s dalšími národnostními menšinami asijského původu. Neustále se setkávám s lidmi, kteří si Vietnamce pletou s Číňany a všechny berou jako jednu skupinu migrantů u nás v České republice. Důvodů je hned několik. Za prvé pro nás Evropany je velmi těžké rozlišit jednotlivé národy asijského původu, za druhé povědomí o těchto menšinách je velmi malé a za třetí je tady jazyková bariéra. Proto jsem se o Vietnamce začala více zajímat, jak fungují v naší společnosti, z jakých kulturních poměrů pocházejí, jaké důvody mají pro to být v České republice. Z dostupných informací jsem se dozvěděla, že jsou třetí největší skupinou migrantů u nás (na prvním místě s největším počtem jsou Slováci druhé zaujímají Ukrajinci). O tento fakt jsem se začala blíže zajímat. Proč komunita s takovým počtem obyvatel není dosud uznanou národnostní menšinou a jak je vlastně možné, že o Vietnamcích naše česká společnost vůbec nic neví. Ráda bych se podělila o získané informace a pokud možno zmenšila neinformovanost naší majoritní společnosti.

Cílem mé práce je zjistit jaké postavení zaujímá vietnamská komunita v České republice. Jakými procesy prochází v rámci integrace v české společnosti. Z jakých důvodů není uznanou národnostní menšinou a jaká budoucnost v této otázce je čeká. V další řadě se práce zabývá i působením této komunity u nás. Měla by to být práce srozumitelná širší veřejnosti, tak aby poskytla lepší informace o této komunitě lidem, kteří se o ní zajímají, ale i pro lidi, kteří mají mnoho otázek a nemají odkud čerpat podrobnosti.

První kapitola práce se věnuje národnostním menšinám, vývoji práv a ochrany národnostních menšin od druhé světové války, až do začátku 21.století. V další části této kapitoly se věnuje vývoji práv a ochrany v České republice a menšinám, které jsou v současné době u nás legislativně uznány.

Druhá kapitola popisuje v první části vietnamskou komunitu a její historický vývoj migrace do České republiky. Druhá část popisuje specifika komunity, vlivy českého jazyka na vietnamský jazyk a dále se zmiňují o generaci „banánových dětí“. Ve třetí kapitole se věnuji postavení vietnamské komunity u nás, faktory migrace, procesy integrace této komunity v České republice a ke konci práce se zabývám otázkou uznání vietnamské komunity za národnostní menšinu. V rámci této otázky jsem oslovila několik lidí, kteří se k danému tématu mohou vyjadřovat. Na základě jejich osobního sdělení uvedu hodnocení situace postavení a uznání vietnamské komunity za národnostní menšinu.

1. Národnostní menšiny

Definice národnostní menšiny patří v oblasti ochrany práv národnostních menšin k složitějším tématům. Sociologický slovník uvádí: „V současné době neexistuje závazná mezinárodně právní koncepce, která by zaručovala stejná práva všem národnostním či etnickým menšinám. Je to dáno především historickým vývojem jednotlivých zemí s ohledem na vývoj jazyka, kultury, náboženství, demografický vývoj, politický status v konkrétní zemi a pěstování identity těchto menšin.“¹

Otázka vymezení pojmu etnická menšina je věcí politiky každého státu a systému. Zdá se, že tento problém je v dnešní době velmi aktuální záležitostí, ale je také evidentní, že se jedná i o a především politickou strategii některých států. Každý stát se snaží co nejvíce zachovat vlastní integritu a může mít tak obavy z toho, že uznání skupiny jako menšiny z právního hlediska může vést k oslabování centrální moci a jednoty státu. Na druhou stranu formování multikulturní společnosti, patří k procesům globalizace 21.století, která vyplývá z velkého migračního pohybu obyvatelstva, která se zvýšila v 90. letech 20.století. Chování k menšinám se stává odrazem kulturní vyspělosti majoritní společnosti a jejího respektu k dodržování práv. V mnoha zemích se v současné době projevuje nacionalismus, rasismus, xenofobie, náboženský fanatismus, antisemitismus a další projevy nesnášenlivosti, které často vyvolávají konflikty a ohrožují mezinárodní mír a bezpečnost.

1.1 Kulturně-historické souvislosti

Většinová společnost nahlíží na každou etnickou menšinu² skrze její kulturu, její autonomii, které si menšina nastavuje a udržuje. V kulturních souvislostech je tedy etnickou menšinou skupina lidí, která se odlišuje výraznými etnickými znaky (jazyk, kulturní tradice, mentalita atd.). Jak uvádí Moravcová³, takto definované etnické menšiny se formovaly na území Evropy třemi způsoby:

- Uchovaly si svou kulturní a etnickou osobitost a v průběhu historického vývoje nepřijaly národnost většinové společnosti (např. Baskové ve Španělsku).

1 Jandourek, J.: Sociologický slovník. 2007.

2 Termín etnická menšina používáme v obecném kontextu kulturních souvislostí koexistence dvou početně nerovnovážných národních/etnických subjektů, které žijí na určitém teritoriu, v moderní době vymezeném hranicemi státu. In: Moravcová, M.: Etnické komunity v kulturním kontextu.2008. S. 11.

3 Moravcová, M.: Postavení národnostních menšin.

www.fhs.cuni.cz/moravcova_o_postaveni_narodnostnich_mensin

- Ocitly se v důsledku nové delimitace státních hranic na území státu, v němž většinu mělo obyvatelstvo jiné národnosti (např. Maďaři na Slovensku, v Rumunsku).
- Imigrovaly na území hostitelské země v průběhu řízeného i spontánního přistěhovalectví – středověkého i novodobého. Noví imigranti, kteří přicházeli do ČR a do dalších států Evropy v druhé polovině 20. století, a také ti, kteří přicházejí v současnosti, se rozptylují mezi většinové obyvatelstvo. I když někteří vietnamští imigranti jeví tendenci koncentrovat se ve vlastních skupinách v určitých lokalitách (např. Vietnamci v některých obcích na Domažlicku), reálná situace jim neumožňuje osídlit část území hostitelského státu kompaktně.

Vlastní kulturu vytvořenou na základě kulturní osobitosti, si etnické menšiny při příchodu do našich zemí formují v užších skupinách, které jsou tvořeny na základě sociálního a kulturního statusu, profese a rodinných a přátelských vazbách. Autonomní kultura menšiny vychází z modelu kultury země původu, ale je ovlivňována a přetvářena hostitelskou společností, neustále se tedy mění. Každá menšina na území ČR si buduje svou národní identitu na specifických charakteristikách. Podle výzkumu Bittnerové a Moravcové⁴ patří k významné definiční charakteristice paměť na historické kořeny, z kterých menšina vychází. K dalším náleží filosofické pojetí vycházející z náboženství a představa o své jedinečnosti a kulturní osobitosti.

Ve chvíli, kdy menšina si je kolektivně vědoma národní identity, nabývají na významu symboly, prostřednictvím nichž si menšina iniciuje svou kulturní identitu. Tyto symboly jsou základem projevu kulturních tradic, ale jsou také cíleně vytvářeny v ČR jako specifické projevy etnických menšin.

Z legislativního hlediska je pojem národnostní či etnická menšina věcí právních systémů každého státu. Proto je vymezení pojmu národnostní menšina nejednoznačné a dobově proměnlivé. Jak už bylo řečeno neexistuje mezinárodně jednotná v právním jazyce používaná definice národnostní menšiny. V Evropské unii je vymezení tohoto pojmu vnitřní záležitostí každého státu. Na mezinárodní úrovni se postupem času stává ochrana národnostních menšin jednou z nejdiskutovanějších kategorií, jelikož porušování práv menšin vede častokrát i k ozbrojeným konfliktům, které mají ohromný vliv na mezinárodní bezpečnost a mír. Samozřejmě jde o téma velice choulostivé, někdy až konfliktní.

⁴ Bittnerová, D.-Moravcová, M. a kol.: Kdo jsem a kam patřím? 2008. S. 403-404.

Jak už bylo zmíněno neexistují jednotná pravidla na mezinárodní úrovni, ale historický vývoj menšinových práv zásadně ovlivnil utváření těchto práv v České republice a zároveň se utvářela identita a sebedefinice národnostních menšin, která byla v zájmu mírové budoucnosti a spravedlnosti pro soužití majoritní a minoritní společnosti velmi důležitá. Historie vývoje práv menšin sahá až do 19. století, ale zásadní přelom nastal až po druhé světové válce.

1.2 Pojetí národnostních menšin v oblasti legislativy

1.2.1 Rozvoj ochrany národnostních menšin po druhé světové válce

Organizace spojených národů postavila v roce 1948 na nejvyšší místo princip ochrany lidských práv. Stalo se tak na základě Všeobecné deklarace lidských práv a svobod. Byla ustanovena Subkomise pro ochranu národnostních menšin, která podléhá Komisi pro lidská práva (založená v roce 1946). Tato Komise byla velmi důležitým orgánem pro rozvoj ochrany menšinových práv v rámci OSN. V roce 1966 vznikl Mezinárodní pakt o občanských a politických právech, jehož významnou součástí byl článek 27. Tento článek se stal skutečně první mezinárodní normou, která zakotvuje princip ochrany národnostních menšin.⁵ V roce 1971 provedl na základě pověření zvláštním zpravodajem Subkomise italský právník Francesco Capotorti rozsáhlou studii o vývoji práv národnostních menšin v různých společenských systémech. Na základě tohoto výzkumu popsal minoritu jako početně menší skupinu, která nemá dominantní postavení, členové jsou občany daného státu, mají etnické a jazykové rysy a prokazují vůli k uchování vlastní kultury a tradic.

V sedmdesátých letech 20. století se pojetím práv národnostních menšin věnovala i Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě, která vycházela z postojů OSN a pojala práva menšin v roce 1975 jako součást obecně formulovaných lidských práv. Otázka závazných práv pro národnostní menšiny byla hlouběji řešena až od 90. let 20. století.

5 Čl. 27 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech zní: „*Ve státech, kde existují etnické, náboženské nebo jazykové menšiny, nebude příslušníkům ubíráno právo, aby spolu s ostatními příslušníky menšiny užívali své vlastní kultury, vyznávali a projevovali své vlastní náboženství nebo používali svého vlastního jazyka.*“ Vyhláška ministra zahraničních věcí ze dne 10. 5. 1976 o Mezinárodním paktu o občanských a politických právech a o Mezinárodním paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech. In: <http://www.vlada.cz>

1.2.2 Vývoj ochrany práv národnostních menšin po roce 1989

Na přelomu 80. a 90. let 20. století Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě formulovala zásadu nejen ochrany, ale i rozvoje práv národnostních menšin a zásadu aktivního všestranného rozvoje těchto práv. Byla formulována zásada, že menšinová problematika není pouze vnitřní záležitostí státu, ale součástí mezinárodní stability a bezpečnosti.

Podstatnou roli při vytváření mezinárodního standardu práv menšin zaujímala Rada Evropy.

V období, kdy OSN a OBSE zaměřovaly své aktivity stále více na řešení mezinárodních konfliktů, přijala v roce 1995 Rámcovou úmluvu o ochraně práv národnostních menšin. Rada Evropy se v této době stává nejdůležitějším normotvorným orgánem v oblasti ochrany a rozvoje práv národnostních menšin.⁶

V současné době je evropská politika národnostních menšin založena na principech odstranění diskriminace, rovných příležitostí a dodržování lidských práv a svobod přiznaných většinovou společností (včetně politických práv), dále pak ochrana kultury a jazyka menšin. Tyto standardy ochrany a rozvoje práv národnostních menšin zakotvují dva evropské mezinárodní dokumenty: *Rámcová úmluva o ochraně práv národnostních menšin formulovaná Radou Evropy a přijatá 1.2.1995* (ČR ratifikovala 18.12. 1997, v platnost vstoupila 1. dubna 1998) a *Evropská charta pro regionální a menšinové jazyky přijata 5. listopadu 1992 Výborem ministrů* (ČR ratifikovala 15. listopadu 2006, v platnost vstoupila 1. března 2008).

1.3 Národnostní menšiny v současném českém právu

Práva menšin jsou zakotvena v hlavě třetí Listiny základních práv a svobod. Nese název Práva národnostních a etnických menšin, z těchto i z dalších ustanovení plyne, že Listina rozlišuje menšiny etnické a menšiny národnostní, bohužel je však dále blíže nedefinuje. Z obsahu ústavní úpravy o příslušnosti národnostních či etnických menšin plyne, že příslušnost k národnostní menšině je záležitostí svobodné volby, zatímco příslušnost k etniku, respektive k etnické menšině je založeno na kriteriích, jako jsou např. barva pleti, etnická skupina apod. Pojem národnostní menšina vymezuje zákon č. 273/200 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin (tzv. menšinový zákon).⁷ Za důležitou část

6 Gabal, I.: Vývoj mezinárodního standardu ochrany a rozvoje práv menšin. In: Gabal, I.: Etnické menšiny ve střední Evropě. 1999. S. 33-44.

7 § 2 odst. 1 zákona definuje pojem národnostní menšiny a v odst. 2 pojem příslušníka národnostní menšiny. „Národnostní menšinou se rozumí společenství občanů ČR žijících na území současné České republiky, kteří se odlišují od ostatních občanů zpravidla

považují zavedení nové kategorie, která uvádí: „*příslušníků národnostních menšin, které tradičně a dlouhodobě žijí na území ČR*“, avšak neuvádí, které menšiny do této kategorie patří. Toto kritérium není v právním systému České republiky nikde přesně vymezeno a způsobuje nejasnosti.

1.3.1 Vývoj právního postavení národnostních menšin ČR po roce 1989

Česká republika se menšinovou politikou začala zabývat v roce 1993 a základem národní menšinové politiky jí byla Listina základních práv a svobod.⁸ Na vládní úrovni nebylo politické vůle k hlubšímu rozpracování samostatného zákona o menšinách. Po mnoha diskusích o hledání přístupu v této problematice, přijala vláda v roce 1994 tzv. Koncept přístupu vlády k otázkám národnostních menšin.⁹ Koncept deklaruje práva národnostních menšin, vymezuje postavení příslušníků národnostních menšin, uvádí se v něm dále o sdružování občanů na národnostní principu, vytváření podmínek pro rozvoj menšinových kultur, přijímání a šíření informací v mateřském jazyce, vzdělávání, úřední styk, účast příslušníků národnostních menšin na řešení věcí jichž se týkají atd. Rámec je tvořen článkem 24 a článkem 25 Listiny. Přijetím Konceptu se zdálo, že Česká republika je otevřena dalšímu vývoji v 90. letech minulého století ohledně národnostně menšinové politiky, přesto trvalo několik let než dokončila ratifikační procesy dvou zásadních mezinárodně právních dokumentů, kterými byla, Evropská charta regionálních či menšinových jazyků (ratifikace v roce 1997) a Rámcová úmluva o ochraně národnostních menšin (ratifikace v roce 2006). Po podepsání ratifikačních smluv Rámcové úmluvy, bylo zároveň přijato usnesení o zpracování analýzy právních norem ve vztahu k problematice menšin a také navržení úprav, které by reflektovaly zásady Rámcové úmluvy. Po provedení analýzy se ukázalo, že právní předpisy nedostatečně upravují oblasti národnostně menšinových práv, především oblast vzdělávání, užívání jazyka a správního řízení národnostních menšin.

V roce 1998 rozhodla vláda přistoupit k přípravě návrhu zákona o právech příslušníků národnostních menšin. Příprava pobíhala v letech 1999 – 2000

společný etnickým původem, jazykem, kulturou a tradicemi, tvoří početní menšinu obyvatelstva a zároveň projevuje úsilí o zachování a rozvoj vlastní svébytnosti, jazyka, kultury a zároveň za účelem vyjádření a ochrany zájmů celého společenství, které historicky utvořilo. Příslušníkem národnostní menšiny je občan ČR, který se hlásí k jiné než české národnosti a projevuje přání být považován za příslušníka národnostní menšiny spolu s dalšími, kteří se hlásí ke stejné národnosti.“ In: Petráš, R. a kol.: Menšiny a právo v České republice. 2009. S.25.

8 Vznikla jako společný dokument ČSFR na přelomu let 1990 – 1991 a byla uzákoněna 1.ledna 1991.

9 Usnesení vlády ze dne 9.2.1994 č. 63, o rekapitulaci přístupu vlády k otázkám národnostních menšin v České republice.

a podílelo se na něm mimo jiné mnoho příslušníků národnostních menšin, členů tehdejší Rady pro národnosti vlády ČR i zástupců občanských aktivit. Tzv. Menšinový zákon vešel v platnost 2. srpna 2011.¹⁰ Menšinový zákon reagoval na změnu imigrace a změnu národnostní skladby imigrantů. Důraz klade na definici pojmů národnostní menšina a příslušníka národnostní menšiny, rozlišuje příslušníky národnostních menšin a cizince. V hlavě VII. Jsou vymezena práva národnostních menšin, kterými jsou:

- svobodná volba příslušnosti k národnostní menšině
- právo na sdružování příslušníků národnostní menšiny
- právo účasti na řešení věci týkajících se národnostní menšiny
- právo na užívání příjmení a jména v rodném jazyce národnostní menšiny
- právo na vícejazyčné názvy a označení
- právo na užívání jazyka národnostní menšiny v úředním styku a před soudy
- právo na užívání jazyka národnostní menšiny ve věcech volebních
- právo na vzdělávání v jazyce národnostní menšiny
- právo na rozvoj kultury příslušníků národnostních menšin
- právo na rozšiřování a přijímání informací v jazyce národnostní menšiny

Občanům, kteří se hlásí k jiné než české národnosti, menšinový zákon zaručuje specifická práva. Zvláštní předpisy stanovují práva cizinců, tj. osob s povolením k dlouhodobému či trvalému pobytu na území České republiky.

1.3.2 Státem uznané národnostní menšiny

Statut národnostní menšiny má zásadní význam pro postavení příslušníků národnostních menšin nejen z legislativního hlediska, ale také po stránce kulturní a společenské.

Statut národnostní menšiny byl zatím přiznán dvanácti menšinám: bulharské, chorvatské, maďarské, německé, polské, romské, rusínské, řecké, slovenské, srbské a ukrajinské.

V souladu se zákonem o sdružování¹¹ a zákonem o obecně prospěšných organizacích¹² zřizují příslušníci národnostních menšin mnoho organizací. V rámci občanských aktivit jsou zřizovány menšinami různé typy organizací, které jsou v souladu s národnostně menšinovým programem. Na ministerstvu

¹⁰ <http://www.vlada.cz/vladni-dokumenty/specificka-zakonna-uprava---menšinovy-zakon-16468/>

¹¹ Zákon č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, ve znění pozdějších předpisů.

¹² Zákon č.248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech a o změně a doplnění některých zákonů ve znění pozdějších předpisů.

vnitru je v současné době registrováno na 500 občanských sdružení, praktickou činnost používá asi jen jedna třetina¹³. Představitelé různých organizací národnostních menšin vystupují na fórech, které pořádají orgány veřejné správy a oficiálně se takto prezentují. Podávají si různé žádosti, projekty do výběrových dotačních řízení, které jsou součástí programů na podporu aktivit národnostních menšin v působnosti ministerstev či orgánů samosprávy.

Výkon národnostně menšinové politiky stanovuje zákon na úrovni státní správy a samosprávy. Hlavním orgánem státní správy je Rada pro národnostní menšiny, poradní a iniciativní orgán vlády pro záležitost národnostních menšin. Členové rady jsou náměstci ministerstev (ministerstvo financí, ministerstvo kultury, ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, ministerstvo práce a sociálních věcí, ministerstvo vnitra, ministerstvo spravedlnosti a ministerstvo zahraničních věcí), dále pak zástupce Kanceláře prezidenta republiky, zástupce kanceláře veřejného ochránce práv a zmocněnec vlády pro lidská práva. Další část tvoří samotní zástupci dvanácti národnostních menšin, které byly uvedeny výše. Každá menšina má jednoho až tři zástupce, s počtem 19 členů tvoří početní většinu (zástupců orgánů veřejné moci je 12). V čele Rady je člen vlády, který je jmenován na návrh předsedy vlády. Rada má dva místopředsedy, jeden je zástupce veřejné správy a druhý je za národnostní menšiny.

Zástupci národnostních menšin mají své zástupce také v poradních sborech ministerstva kultury a ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. Podílejí se tak na poskytování dotací ze státního rozpočtu na aktivitách národnostních menšin (jde o práci ve výběrových dotačních komisích hodnotících projekty občanských sdružení). V resortu kultury jsou zastoupeni jednak v Poradním sboru náměstka ministra kultury pro otázky kultury národnostních menšin, také i pro projekty kulturních aktivit a ve Výběrové dotační komisi na projekty zaměřené na rozšiřování a přijímání v jazycích národnostních menšin, v resortu školství jde o skupinu, která se věnuje vzdělávání v jazycích národnostních menšin a ve výběrové dotační komisi MŠTM na projekty podporující vzdělávání v jazycích národnostních menšin.

Dalším zastoupením v oblasti národnostně menšinové politiky jsou výbory pro národnostní menšiny na úrovni samosprávy. V praxi se ukazují nedobré výsledky, které jsou doprovázeny určitými problémy, jež jsou závislé na oblasti výkonu výborů. Jde o to, že iniciativa některých obcí v této problematice je skoro mizivá a souvisí s počtem přihlášených občanů národnostních menšin v té které oblasti.

13 Sulitka, A.: Národnostní menšiny v České republice po roce 1989. In: Petráš, R. a kol. Menšiny a právo v České republice. 2009. S.176.

Přestože zástupci národnostních menšin či představitelé různých organizací pro národnostní menšiny pracují s orgány veřejné správy systémově na úrovni samosprávy, zásadní úlohu pro výkon národnostně menšinové politiky má Rada vlády pro národnostní menšiny, která je zčásti zastoupena lidmi jmenovanými vládou a společně se zástupci ministerstev řeší věci, které se skutečně týkají života menšin v naší společnosti. V naší zemi je po Slovácích a Ukrajincích třetí nejpočetnější skupinou obyvatel Vietnamská komunita. Na rozdíl od předchozích dvou zmíněných menšin není uznanou národnostní menšinou v České republice. To je hlavní důvod proč se jí chci dále věnovat.

2. Vietnamská komunita v ČR

Pro lepší pochopení souvislostí, které se vztahují k otázce postavení vietnamské komunity na našem území, je důležité mít nějaký přehled o ní samotné. Z jakých důvodů sem Vietnamci příjíždějí, jaké mají očekávání a cíle, jakým způsobem fungují v komunitě. Za velmi důležité považuji z jakých kulturních, náboženských podmínek pocházejí.

2.1 Historie migrace Vietnamců na území České Republiky

V České republice dnes tvoří Vietnamci třetí nejpočetnější skupinu migrantů (po Slovanech a Ukrajině). Podle Českého statistického úřadu žije na území ČR ke dni 31.7.2009 61 998 osob s vietnamským občanstvím. Tyto statistiky zahrnují legálně žijící přistěhovalce, kteří mají buď povolení k trvalému pobytu (35 402) nebo k dlouhodobému pobytu (25 596).

Pro lepší pochopení fungování Vietnamské komunity v současné době u nás, je důležité mít povědomí o historii migrace do našich zemí. Vietnamská komunita je u nás rozdělena na několik skupin, přičemž nejvýraznější je dělení vzniklé v návaznosti na dobu příchodu do ČR.

První počátky přílivu Vietnamců do ČR spadají do 50. let 20.století. Bývalé Československo tehdy navázalo diplomatické vztahy s Vietnamskou demokratickou republikou a po dalších čtyřicet let je v rámci socialistického internacionalismu udržovaly především na poli hospodářské, ekonomické a kulturní spolupráce¹⁴.

První příchozí větší skupinou do tehdejšího Československa byla asi stovka vietnamských dětí, které byly v roce 1956 umístěny do dětského domova v Chrástavě. Tato skupina sem byla vyslána, aby zde dostala kvalitního vzdělání. Po několika letech se většina vrátila do Vietnamu, zbylých pár mělo možnost studovat střední školy.

V šedesátých letech 20.století sem přicházelo stále více Vietnamců, a to především studovat na vysokých školách. Jednalo se tak na základě bilaterálních smluv mezi republikami. Zájem Vietnamské demokratické republiky zasílat do zahraničí studenty zesílil na přelomu sedmdesátých let a to díky ukončení války ve Vietnamu. Po vzniku Vietnamské socialistické republiky (dále jen VSR) v roce 1976, bylo vzdělávání jejich občanů stěžejní při rozvoji a obnově státu, proto se příliv dalších Vietnamců zmnohonásobil, šlo především o učně, praktikanty, stážisty. Na konci sedmdesátých let jejich celkový počet dosáhl 35 tisíc Vietnamců v ČR. Po roce 1985 následoval odliv

14 Uherek, Z.a kol.: Cizinecké komunity z antropologické perspektivy. 2008. S.168.

migrantů až do roku 1990, kdy skončila platnost mezistátní smlouvy. V té době bylo v České republice 17 000 Vietnamců.

Počínaje první polovinou 90. let byly vzájemně omezeny vztahy mezi naší republikou a Vietnamskou socialistickou republikou. V důsledku toho byl omezen příliv migrantů. V roce 1994 byly podepsány pracovní dohody mezi vládami ČR a VSR o odborné přípravě vietnamských občanů na středních školách České republiky a o vzájemném zaměstnávání českých a vietnamských občanů. Opět do naší republiky začalo oficiálně přijíždět každoročně několik desítek vietnamských občanů. Tato doba nabízela i možnost sloučení rodiny, tudíž sem začali přijíždět rodinní příslušníci za Vietnamci, kteří se rozhodli po roce 1989 zůstat v Československu (primární účel a motivace bylo podnikání). V roce 1997 bylo podepsáno další ujednání o pracovní spolupráci a některé další dohody. Z hlediska dlouhodobé spolupráce byla VSR vládou ČR v roce 2004 uznána za jednu z prioritních cílových zemí. Začaly se uskutečňovat rozvojové projekty, které většinou tematicky navazovaly na tehdejší pomoc poskytovanou bývalým Československem. Jednalo se především o výstavbu a provoz různých středisek ve Vietnamu. VSR si byla vědoma obrovské konkurence, tak se snažila integrovat do struktur světového hospodářství. V rámci těchto procesů se zúčastňuje jednání na poli spolupráce evropských a asijských hospodářských a politických struktur. Rozvíjí se více česko – vietnamská průmyslová spolupráce.¹⁵

V současné době, zaujímá vietnamská komunita třetí největší početnou skupinu cizinců v naší zemi. Zatímco před rokem 1989 k nám přijížděli lidé z Vietnamu především studovat, či se profesně vzdělávat, v devadesátých letech přijížděli noví migranti, kteří následovali své rodinné příslušníky za účelem zlepšení své ekonomické situace.

Počet migrantů se na přelomu tisíciletí sice mírně snížil, přesto je příliv znatelný. Po roce 2000 navazuje na vlnu migrantů z devadesátých let další „čerstvá vlna“. Jak uvádí Brouček: *...do České republiky přicházejí v naprosté většině Vietové. Imigranti pocházejí z velké většiny z venkova či malých měst bývalého severního Vietnamu, z nejchudších provincií jako je Nghe Ahn a Ha Tinh dále Hung Yen, Hai Duong a pak delty Rudé řeky. Přicházejí sem za vidinou lepšího výdělku a zlepšení své ekonomické situace než měli ve Vietnamu.*¹⁶

15 Kocourek, J.: stručný historický přehled o česko – vietnamských vztahů. In: Vzdělávání a práva k toleranci v multikulturním prostředí střední Evropy. S. 91-95.

16 Brouček, S.: Aktuální problémy adaptace vietnamského etnika v ČR, I. Část. In: Integrace cizinců na území České republiky AV ČR, Praha 2003. S.64.

2.2 Specifika Vietnamské komunity v ČR

Význam minulosti a historie příchodu Vietnamských imigrantů do České republiky je patrný i v uspořádání vietnamských komunit. „Naprostá většina současných vůdčích osobností vietnamských komunit má zkušenosti se životem v ČR před rokem 1989. Kolem těchto osob se zkušenostmi s českou realitou delší než deset let se točí chod lokálních komunit. Uvnitř vietnamské komunity se vytváří vlastní soběstačný servis, který se specializuje na zprostředkování styku ostatních Vietnamců s majoritou.

2.2.1 Současná podoba komunity, struktura a hierarchie

Od počátku 90. let minulého století se dá hovořit o vzniku komunity jako takové, která je ale stále v procesu neustálých změn. Na začátku 90. let. si Vietnamci pronajímali stánky na tržištích nebo místa, kam postavili prodejní stolky (tato forma byla nejméně nákladná, ve Vietnamu zcela běžná) a zaplnili tak mezeru na trhu s levným textilem a elektronikou z Asie. Největší koncentrace se zaměřovala na místa, kde byl příslib největšího výtěžku (Praha, Brno, Cheb, Ostrava) a v pohraničí (Železná Ruda, Aš, Potůčky aj.). V Praze a v Chebu si zároveň pronajali ohromné prostředí továren v nichž soustředili velkoobchod. Zde postupem času vznikly tržnice, které se staly zásadním spojovacím elementem komunity. Osoby mající zkušenosti s českou realitou sdružovaly kolem sebe osoby nově příchozí, nezkušené, tím se začaly formovat první lokální komunity. Vietnamské etnikum se postupně stále více vnitřně sociálně diferenciovalo. Osoby, které měli zkušenosti před rokem 1989 zaujímají významného postavení dodnes, mají velké organizační pravomoci a disponují určitými patriarchálními prvky ochrany, z kterých plynou závazky členů, kteří jsou na komunitě ekonomicky závislí.

Vietnamská komunita je velmi sociálně strukturovaná. Můžeme říct, že se dělí na *starousedlíky, obchodníky a podnikatele a nově příchozí*.

- *Starousedlíci* nazývání taktéž *xu moc* (*xu* je místní název pro české Vietnamce, *moc* znamená „starý, plesnivý“).¹⁷ Tyto osoby mají významné postavení v osobnostním žebříčku vietnamského společenství. Mají velký respekt a ohromný vliv, který můžeme vnímat i jako politickou hodnotu.
- Samostatní *obchodníci a podnikatelé* tvoří střední třídu vietnamské komunity v ČR. Jsou to provozovatelé obchodů, mají své děti na českých školách. Příznačné je, že jsou základnou pro další imigranty z Vietnamu, zejména členů jejich rodin.

¹⁷ Martinková, Š, Pechová, E.: Vietnamská komunita v ČR. In: Migrace a kulturní konflikty. S.215.

- *Nově příchozí* Vietnamci tvoří slabě zakořeněnou nejnižší vrstvu sociální hierarchie. Jedná se především o prodavače na tržištích, kuchaře, číšníky v asijských restauracích, dělníky apod.¹⁸

2.2.2 Fungování vietnamské komunity, prostředí tržnic

Utváření vietnamské komunity je spojené s primárně ekonomickými důvody. Život většiny jejích příslušníků byl spojen zejména s velkým pracovním nasazením. To se pochopitelně promítlo do vytvořených modelů adaptace, díky nimž v naší zemi komunita funguje.¹⁹

Velké vietnamské tržnice tvoří samostatný asijský svět s vlastními pravidly nejen v obchodování. Asi nejznámější tržnicí je Sapa v Praze 4, je také nejvíce obydlenou částí v naší zemi vietnamským obyvatelstvem. Tržnice vytvářejí naprosto specifické prostředí, kromě toho, že tvoří obchodní centra, zároveň jsou správními, kulturními, mediálními a komunitními centry. Proto tyto centra navštěvují Vietnamci, kteří zde ani nepracují ani nenakupují. Sídí zde významné vietnamské podnikatelské subjekty i neziskové organizace, které se starají o podporu vietnamské komunity v ČR, cestovní kanceláře, restaurace, bistra, herny. Konají se zde různé komunitní akce, oslavy koncerty a jiné. Funguje zde také jazykové středisko, nejrůznější zprostředkovatelské firmy poskytující poradenství „všeho“ druhu, tlumočníci, překladatelé, vietnamští lékaři, vietnamští pojišťovací agenti (zdravotní pojištění, pojištění motorových vozidel). Zároveň si zde Vietnamci mohou vedle obvyklého sortimentu pořídit zboží běžně dostupné jen ve Vietnamu.

Zajímavé je, že někteří zde pracující Vietnamci, nemají v podstatě potřebu opouštět areál. Proto není neobvyklé, se setkat s Vietnamcem, který žije v Praze více než deset let, který nebyl třeba na Václavském náměstí. Nejvíce areál navštěvují lidé o víkendech, kdy obchodníci doplňují zboží do svých obchodů.²⁰ Také se zde objevuje mnoho mladých lidí, kteří navštěvují víkendové školy (v rámci doučování). Na rozdíl od všedního dne, kdy se v objektu pohybuje průměrně dva tisíce lidí, o víkendech může počet návštěvníků dosáhnout až šest tisíc (to pak může mít člověk pocit, že je vskutku v nějakém vietnamském městě...).

18 Martinková, Š, Pechová, E.: Vietnamská komunita v ČR. In: Migrace a kulturní konflikty. S.215.

19 Martinková, Š, Pechová, E.: Vietnamská komunita v ČR. In: Migrace a kulturní konflikty. S.215.

20 Zboží z Asie, které přichází do Čech, končí téměř vždy zde.

2.2.3 Informační a zprostředkovatelské služby

Nutnost komunikace s majoritou a jejími institucemi, je vzhledem k neznalosti jazyka a kulturním odlišnostem pro Vietnamce ohromnou překážkou. Dále pak samotný proces udělování pobytu v ČR je pro ně nepřekonatelnou překážkou. Na základě těchto problémů vznikly zprostředkovatelské služby tzv. dich vu. Dnes je tvoří různé firmy nebo jednotliví živnostníci, kteří za poplatky zařizují záležitosti na úřadech (živnost, placení daní, pojištění, řidičské průkazy, překlady důležitých dokumentů aj.), poskytují poradenské služby, tlumočení, vyhledávají bydlení. Tito zprostředkovatelé vytvořili objemnou síť, ve které se živí nemalé množství osob. Jak uvádí Martinková, Pechová: *„Vietnamci se netají, že příslušné osoby, které se dich vu zabývají na profesionální úrovni, mívají kontakty všude, kde je třeba – v nejrůznějších českých institucích a úřadech. Na jednu stranu sice Vietnamci projevují nedůvěru k českým úřadům a policii (vzniklé problémy si řeší sami), na druhou dokáží obě složky obratně využívat.“*²¹

Co se týká dalších informačních prostředků, Vietnamská komunita je velmi aktivní ve vydávání mnoha tiskovin a časopisů. Komerčně se vydávají už od roku 1997 a v současné době u nás vychází Tuan Tin Moi (Novinky týdne), The Gioi Tre (Svět mladých), dále pak Van Xuan (Deset tisíc jar), Xa xu (Daleko od domova) a v současnosti nejčtenější časopis Suc Song (Síla k životu). Vedle nich je možné zakoupit i noviny, které jsou zpracovávány ve Vietnamu, ale tisknuté v Praze, např. Vietnamské vládní listy určené českým Vietnamcům An Ninh The Gioi (Světová bezpečnost) nebo Thanh Nien (Mládež). Všechny vietnamské týdeníky vznikají v českých poměrech, informují o dění ve světě, Vietnamu a v České republice. Velká část se také věnuje praktickým radám pro život v naší společnosti. Dokonce se některé z nich distribuují do sousedních zemí, především Německa, Polska, Slovenska a Maďarska.

Jak uvádí Martinková a Pechová, tato vydavatelská činnost v oblasti časopisů nemá v žádné vietnamské komunitě v Evropě obdobu, dokonce ani ve Francii, kde žije zhruba šestinásobné množství Vietnamců. Současně má mezi Vietnamci v ČR vysokou sledovanost program VTV 4, který vietnamská televize vyhradila speciálně krajanům žijícím v zahraničí.

21 Martinková, Š., Pechová, E.: Vietnamská komunita v ČR. In: Migrace a kulturní konflikty. S. 216 – 217.

2.2.4 Národní tradice a vlivy prostředí České republiky v životě vietnamské komunity

Hodnoty vietnamské společnosti vycházejí z čtyř tisíciletých dějin vietnamské civilizace. V českém prostředí by každý nečekal, že to co platí pro Vietnamce obecně, platí v české majoritní společnosti dvojnásob. Jednotlivci, místní komunity i rodiny se českému prostředí přizpůsobují v různé míře a to se týká proměnlivosti vývoje jejich kulturních hodnot. Je to také ovlivňováno složitým vývojem této komunity. I tak lze pozorovat některé konstanty a tradiční rysy vietnamské kultury.

2.2.5 Vzdělání

Převládající představa o Vietnamcích jako o stánkařích, prodejcích zeleniny a levného zboží, vskutku zaostává za skutečností, že povědomí o vietnamských hodnotách a kulturních tradicích je v naší zemi velmi malé.

Úcta ke vzdělání patří k základům tradičních hodnot Vietnamců. K tomu patří i velký respekt k učitelům. Přestože v historii Vietnamu nebyli učitelé nijak dobře placeni, vždy zaujímali velmi dobré společenské postavení (a to platí i dodnes). Vietnamské rodiny proto vedou své děti k úctě a lásce k učitelům.

Touha rodičů i přání samotných dětí mít skvělé studijní výsledky a vypracovat se na lepší a důstojnější místa v české společnosti je veliká (vycházející z tradičního vztahu ke vzdělání). Často vede studenty i pocit ponížení, který mohou vnímat v přezíravosti majoritní společnosti.

Školní úspěch je jednou z nejvyšších met, dobré výsledky jsou předpokladem k budoucí volbě zaměstnání a to je pro dnešní generaci vietnamských dětí zásadní. Děti vycházejí z vlastní motivace být dobří. Citace: „*No, já bych chtěla na vysokou školu, protože vím, že když se nebudu dobře učit, tak budu muset pracovat jako moji rodiče*“ (Dívka 13 let, rozhovor). „*Když se dobře učím, tak půjdu škola. Pokud ne, tak musím prodávat jako moji rodiče*“ (Dívka 11 let, rozhovor).²²

2.2.6 Rodina

Soudržnost vietnamských rodin patří k základům jejich společenských hodnot. Projevuje se i v tom, že část rodiny, která žije v zahraničí, například u nás, přispívá nemalou finanční část ze svých příjmů rodinným příslušníkům ve Vietnamu. Vietnamské rodinné vazby nejsou vůbec jednoduché. Naše chápání rodiny jako nukleární, je pro Vietnamce nepochopitelné, jelikož rodina

22 Jirasová, M.: Perspektivy vietnamských dětí. In: Etnické komunity v české společnosti. S.323.

v jejich chápání zahrnuje nejen všechny příbuzné, ale i velmi blízké rodinné přátele. S vietnamskou rodinou jsou pochopitelně spjaty tradice a „vietnamské způsoby“, které se udržují i v českém prostředí.

Přes den jsou rodiče velmi zaměstnaní, své děti často mají celodenní péči u českých žen, přesto se večer vždy celá rodina sejde při tradičních vietnamských pokrmech. Stolní etiketa je u Vietnamců významnou částí společenského chování a patří k běžným každodenním událostem. K zajímavým zvykům patří, například, že místo přání dobré chuti nejmladší účastník večeře řekne, něco jako „prosím poslužte si“, čímž vyzve starší k jídlu. Sám začne jíst jako poslední. Tradiční stolování je časově poměrně náročná záležitost. Jí se totiž pomalu, přitom se hovoří a relaxuje.

2.2.7 Některé tradiční obřady

K tradicím a zvyklostem, které Vietnamci bez výjimky dodržují, patří uctívání předků. V žádné vietnamské rodině nesmí doma chybět oltář. K nejdůležitějším dnům, kde se vykonávají na oltáři oběti, patří dny novoluní a úplňku, tedy první a patnáctý den v měsíci podle lunárního kalendáře. Z výročních svátků se dodržuje lunární Nový rok (Tet Nguen dan). V předvečer Nového roku se každá rodina shromažďuje před oltářem a k večeři. Následující dny chodí po známých pográtulovat jeden druhému a vzájemně se navštěvují.

Z rodinných obřadů jsou velmi důležité zádušní oběti v den výročí zesnulého (Vietnamci neslaví narozeniny až na první a šedesáté). K dalším významným obřadům patří jistě svatby a pohřby. Svatby se slaví velkoryse podle vietnamského zvyku. Počet hostů může dosáhnout až několik set.

Ve zdejší vietnamské komunitě není ještě mnoho lidí starších sedmdesáti let, proto pohřby jsou zatím velmi řídké. Většinou jsou po smrti těla zpopelněna, obřad trvá tři dny a je spojen vždy s pohoštěním pro příbuzné a přátele.

2.3 Vliv českého jazyka a kultury na vietnamštinu

Generace vietnamských dětí v dnešní době již mluví převážně česky, dobře komunikuje a snáší se s českými spolužáky. Některé děti mluví vietnamsky s obtížemi nebo s přízvukem, některé už neumějí vietnamsky psát, přesto u dospělých Vietnamců vlivy českého jazyka na první pohled nenalezneme. Komunikace mezi dětmi a rodiči nebyla zatím zkoumána, proto je možné uvést pouze jen několik postřehů.

Vliv češtiny lze pozorovat v oblastech obchodu, kterým se Vietnamci převážně věnují. Podle výzkumu Komerse a Slezákové²³ Jde o desítky slov, mezi nimiž nacházíme výrazy pro různé instituce (*potraviný, večerka, drogerie, restaurace, občerstvení, nonstop...*), anebo výrazy související s jejich zdejšími životními podmínkami (*byt, ubytovna plyn, živnost, trvalý pobyt, vízum* atd.). Některé z těchto výrazů mají sice přesné ekvivalenty i v běžné vietnamštině, ale v českém kontextu je používána česká varianta (*telefon* místo *diem thoai*, *vino* místo *ruou vang* aj.). V mnoha případech přesná obdoba pojmenovaných věcí ve Vietnamu neexistuje (prodejny typu *potraviny* nebo *bistro*).

Zajímavé je, že čeští Vietnamci si už před dvaceti či třiceti lety vytvořili pro sebe etnický název: Su (psáno Xu s klesavým tónem). Tento název mezi sebou Vietnamci u nás používají, vznikl z často užívaného výrazu Vietnamců. Tento případ ilustruje, jakými proměnami může projít české slovo ve vietnamštině. Vietnamština je totiž na rozdíl od českého jazyka jazykem tonálním, to znamená (velmi zjednodušeně), že je závislý na celkové výslovnosti.

U Vietnamců je velmi častým zvykem přijímat česká jména, protože pro Čechy je výslovnost vietnamského jména problematické. Česká jména dávají na základě fonetické podoby, především prvního písmene např: Anička je dřívější Ahn, Honza dřívější Hung, Linda je původně Lin apod.

2.4 Banánové děti

V České republice žije početná skupina dětí vietnamského původu. Většina z nich ani nikdy nebyla ve Vietnamu, neumí často ani dobře vietnamsky, jejich mateřským jazykem se stala čeština, díky tomu, že vietnamské děti jsou vychovávány českými „babičkami“, které na ně mluví českým jazykem už od mala.

Tyto děti nemají často ani české občanství, přesto jsou velmi nezanedbatelnou skupinou, která navštěvuje mateřské školky, základní školy a další školská zařízení v ČR. Vietnamské děti jsou fenoménem českého školství. Podle údajů Českého statistického úřadu bylo ve školním roce 2009/2010 v mateřských, základních, středních a vyšších školách celkem 6480 Vietnamců a v roce 2009 studovalo na Vysokých školách celkem 721 vietnamských studentů.²⁴ Vietnamští studenti jsou pověstní výbornými studijními výsledky a aspirují na velmi prestižní pracovní místa.

Této nové vietnamské mladé generaci se také říká „*banánové děti*“: navenek jsou žluté (tedy vietnamské), ale uvnitř bílé (české). Žijí na pomezí dvou diametrálně odlišných kultur. I tak se generace plně integruje do české

²³ Komers, P., Slezáková, J.: Čeští Vietnamci mezi dvěma jazyky. Vesmír 89, duben 2009.

²⁴ http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/datove_udaje/ciz_vzdelavani

společnosti, ale střetává se zároveň s problémy vyrovnáváním se se svojí identitou, pocity vykořenění a ztráty vietnamské tradice. „*Banánové děti*“ se liší od ostatních Vietnamců především tím, jakým způsobem se integrují do naší společnosti a představují dnes již základní skupinu, která se plně adaptuje a má v úmyslu se v ČR trvale usadit.

Dle mého názoru reprezentuje tato skupina Vietnamců v ČR již plně integrující část vietnamského obyvatelstva, která stojí za to, aby měla stejné příležitosti jako ostatní uznané národnostní menšiny u nás.

3. Postavení vietnamské komunity – otázka k uznání za národnostní menšinu

Pokud chci uvažovat o tom, zda by měla vietnamská komunita být uznanou národnostní menšinou, musím se zamyslet nad celým procesem integrace a vše s tím spojené. Jakým způsobem probíhá migrace do ČR, jaké faktory integraci usnadňují a jaké ji mohou zabraňovat. Velmi důležité je neopomenout s jakými očekáváními Vietnamci přijíždějí, jakým způsobem tu jsou schopni se začlenit do majoritní společnosti a jaké možnosti jim naše společnost také nabízí.

3.1 Migrace Vietnamců do české společnosti

Co je vlastně cílem integrace? Problémem je, že majorita i minorita přistupuje k cílům integrace jinak, ne vždy jsou tyto cíle slučitelné. Tento problém je velmi diskutabilní a nelze úplně vymezit jasné cíle integrace.

V souvislosti s integrací Vietnamců do Česka se nemůžeme vyhnout popisu faktorů, příčin, které k migraci z Vietnamu vedou.

Zdroje informací o vietnamské komunitě a jejím vývoji od 50.let do současnosti a informace o nich jsou spíše zaměřeny na obecný popis a charakteristiku komunity Česku. Přestože existuje několik zdrojů na toto téma (Brouček 2003, Černík 2006, Kocourek 2006, Komers 2007), povědomí o vietnamské komunitě, natož pak znalost jejich životních podmínek specifík je zatím v Česku stále velmi malá.²⁵ Vztahy mezi českou a vietnamskou společností se ale v posledních pár letech mění, a to díky hlavně mladé generaci, která tady již vyrostla (banánové děti). Další kapitola se bude zabývat obecnými faktory migrace, které se dotýkají celé vietnamské populace a dále pak vybrané faktory, které vedou k emigraci Vietnamců do Česka.

3.1.1 Vietnamská populace a migrace do zahraničí a do ČR

Vietnamská socialistická republika má přibližně 84 mil. obyvatel. Jako většina asijských zemí se nachází v období demografického populačního růstu. Žijí zde příslušníci až 64 národností a vyznavači různých náboženství (budhismus, taoismus, konfucianství, křesťanství, islám, animismus, totemismu a další). Lidé zde hovoří téměř 80 jazyky včetně dialektů. Vietnamská socialistická republika má velkou historickou tradici, vyspělou literaturu a kulturu, ale má za sebou také období válečných stavů. Zhruba dvě třetiny obyvatel se živí tradičním zemědělstvím.

²⁵ Kocourek, J.: Podmíněnosti současné migrace Vietnamců do Česka. In: Drbohlav, D.: Nelegální ekonomické aktivity migrantů. Karolinum 2008.s.233.

Tyto aspekty jsou důležité pro pochopení motivací pro migraci Vietnamců, které jsou nejčastěji spojovány s ekonomickou a politickou situací. Avšak není tomu tak. Při posuzování migrace, je nutné si uvědomit, že mnoho lidí ani odjet ze své země nechtějí. Migrace se netýká celé populace země, motivací k migraci mohou být způsobeny faktory, které ohrožují na životě a zdraví člověka ale i prospěchářskými motivy, jejichž škála je nepřehledná.

3.1.2 Faktory migrace

Migrace početných skupin obyvatelstva je průvodním znakem společenského a politického vývoje v Evropě hlavně na přelomu 20. a 21. století. Tento výrazný migrační trend má své bezprostřední dopady i v České republice. Příchody početných skupin přistěhovalců z východní a jihovýchodní Evropy, z asijských, arabských a afrických zemí vytvářejí v České republice novou mezi etnickou kontaktní situaci. Vzniká mezi etnické klima, které je české společnosti neznámé a cizí. Proto je důležité mít přehled o významných aspektech, které ovlivňují migraci, v tomto případě o vietnamských migrantech.

Chudoba

Vietnam je zemí s velmi nízkým příjmem na hlavu. Podle indexu lidského rozvoje v roce 2004 patří Vietnamu 112. místo mezi 177 zeměmi světa. Státní politika Vietnamu je zaměřena na redukci chudoby a zároveň je to jeden z cílů a součástí rozvoje země (2004).²⁶

Téměř dvě třetiny obyvatel se živí stále zemědělstvím. Většina populace spadá do nízko-příjmové kategorie a pod hranicí chudoby se v současnosti nachází téměř 15 % obyvatel a dalším 12 % obyvatelstva hrozí opětovný návrat do této kategorie. Přibližně 22 % obyvatel má příjmy nižší než 1,25 USD na den.²⁷

Za nejchudší regiony, jak uvádí Kocourek,²⁸ jsou považovány: region severovýchodní, delta Rudé řeky, severní střední Vietnam, centrální pobřežní region a delta Mekongu na jihu Vietnamu.

Přičemž velká část migrantů pochází právě ze severního Vietnamu.

V obecné rovině můžeme považovat, že mezi faktory vedoucí k migraci do zahraničí patří zejména:

26 Kocourek, J.: Podmíněnosti současné migrace Vietnamců do Česka. In: Drbohlav, D.: Nelegální ekonomické aktivity migrantů. Karolinum 2008.s.235

27 <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/vietnam/vietnam-rust-inflace-vyvoj-ekonomiky/1000667/60496/>

28 Kocourek, J.: Podmíněnosti současné migrace Vietnamců do Česka. In: Drbohlav, D.: Nelegální ekonomické aktivity migrantů. Karolinum 2008.s.236.

- nízké příjmy
- nedostatek pracovních příležitostí
- omezený přístup ke vzdělání
- neflexibilní státní úřady
- nedostatek zdravotní péče
- nedostatečná kvalita vzdělání
- špatné pracovní podmínky a další.

V současné době přijíždějí Vietnamci do Česka převážně z ekonomických důvodů a z důvodů sloučení rodiny a také z důvodů dosažení kvalitního vzdělání pro děti. Cesta do ČR pro jednu osobu vychází na 7000 USD za zprostředkování, přitom měsíční příjem ve VSR zdaleka nedosahuje hranici chudoby. Z toho plyne, že z velké většiny neodjíždějí do zahraničí ti ne zcela nejchudší.

Pokud jde o ekonomickou migraci, tak nebývá důvodem to, že se lidé v zemi původu nemohou uživit, ale že si prostě chtějí vydělat víc peněz než doma.

Mýtus Západu

Mýtus o bohatém západu je pro běžného Vietnamského obyvatele představou, která díky nezkušenosti a nevzdělanosti přetrvává. Motivace si vybudovat silnější ekonomické postavení, postarat se o své příbuzné vede často ke snadnému rozhodnutí přijmout nabídku a odjet za prací do ciziny. O to větší zklamání může být, jestliže se tento sen nevyplní.

Migraci provází nejčastěji jazyková neznalost, neznalost zahraničních práv. Informace, které migrant dostává, jsou často špatně zpracovány od známých či příbuzných, kteří již v zahraničí byli nebo jsou. Zprostředkovatelé cest nesplňují často legální podmínky a manipulují běžně s novými migranty, kteří nemají patřičné znalosti, ohledně informovanosti, vyřizování dokladů apod.

Přes tyto skutečnosti jsou i tací, kterým se původní vize o západu naplňují. Mnoho migrantů v Česku dosahuje lepších a kvalitních výsledků, přestože to může trvat delší dobu (8 až 15 let), zejména poté co se naučí jazyk, založí zde rodinu, seznámí se s legislativou země. Znalosti, které by měli mít při příchodu do země, dosahují tedy až po životních zkušenostech spojených s dlouhodobým pobytem. Neexistují totiž ani ve Vietnamu a ani v ČR přípravné integrační kurzy, které by mohly usnadnit migrantům lepší integraci.

Migrační politika

Velká část Vietnamských migrantů přijíždějí v návaznosti na historické vztahy mezi bývalým

Československem a Vietnamskou socialistickou republikou. Na základě mnoha bilaterálních smluv přijížděli do ČSSR Vietnamští pracovníci již od 50.let minulého století.

Vietnamci přijížděli do ČR za účelem vzdělávání a získání praxe. Po roce 1991 se situace z politických důvodů změnila a vznikají agentury zřizované Úřadem pro řízení práce v zahraničí, které jsou zodpovědné za monitorování na trhu práce v cílových zemích, zprostředkovávají smlouvy, nábor, školení atp. Četným problémům ve fungování agentur se snaží vietnamská vláda předcházet tím, že vydává různé regulační dokumenty a usměrňuje aktivity na poli vývozu pracovních sil do zahraničí. Zákonem, který vešel v platnost v roce 2007, tento zákon požaduje zlepšování v oblasti školení před najímaných pracovníků před odjezdem do zahraničí, apeluje hlavně na oblasti jazykového, kulturního a profesního školení.²⁹

Vietnamské zprostředkovatelské agentury jsou jediným integračním prvkem dospělých Vietnamců, přesto jsou tyto služby poskytovány velmi často amatérskou formou.

Migrace do Česka je mezi Vietnamci stále populární, mimo ekonomických faktorů je k nám vábí i kvalita práce českých úřadů, podnebí, kvalitní vzdělání a zdravotnictví. Velmi špatná informovanost či využitelnost získaných informací o prostředí kam Vietnamci přijíždějí je opakovatelnou překážkou. Ekonomičtí migranti získávají z velké části informace od neformálních kontaktů. Hlavním zdrojem informací se tak stávají krajané.

Existuje i nepatrný zlomek žadatelů o azyl, ale jen minimum těchto žadatelů azyl dostane. Dle internetových stránek www.cizinci.cz³⁰ dokonce v období mezi lety 2000 – 2003 nastal velký boom s žádostmi o azyl. Vietnamští migranti se tímto způsobem snažili legalizovat svou cestu do Česka, avšak s ne příliš velkou úspěšností.

Rodinné vazby

Pro vietnamskou kulturu rodiny je udržování vztahů mnohem výraznější než v české rodině, důležitá je hierarchie, tradiční role v rodině apod. Tato skutečnost zásadně ovlivňuje migraci Vietnamců do zahraničí a do ČR. Podle

29 Dang 2007, s 16. In: Drbohlav, D.: Nelegální ekonomické aktivity migrantů. Karolinum 2008, s.240.

30 <http://www.cizinci.cz/clanek.php?lg=1&id=113>

výzkumu Čada a kol.³¹ je sloučení rodiny nejčastějším důvodem k povolení k pobytu vietnamských občanů v naší zemi. Vietnamci se cíleně usídlují a zakořeňují, manželku/manžela vietnamské národnosti má až 80% Vietnamců v Česku a asi 15% žije ve smíšeném manželství. Dalšími důvody k prodlužování pobytů jsou děti vietnamských rodin, jejichž generace se zde plně integruje, rodiče mají zájem o to, aby zde dostudovaly a přejí si, aby zůstaly v České republice.

Udržování rodinných vazeb ovlivňuje zásadně migraci Vietnamců, ale i pobyt v cílové destinaci, a to především z těchto důvodů:

- muži se rozhodnou, že rodina pojedje a ženy je následují;
- muži i ženy dají na rady svých příbuzných než na příslušné informace a letáky;
- děti následují svou rodinu do ciziny;
- rodiče posílají své děti k příbuzným, aby jim zajistili lepší podmínky pro život;

Bohužel se tato rozhodnutí nevyhnou ani problémům, které je mohou provázet (falešné doklady, střet dvou naprosto odlišných kultur, jazyková bariéra a s tím spojené problémy s integrací atp.).

Nelegální činnost

Mnoho Vietnamců se do České republiky dostává prostřednictvím ilegálních institucí, podle neoficiálních zdrojů na území Česka žije až 50 tisíc ilegálních přistěhovalců z Vietnamu. Zprostředkovatelské organizace nutí pracovat často ilegální migranty za velmi těžkých podmínek nebo v oblasti sexuálních služeb. Mimo obětí nelegálních organizací sem přijíždějí jejich organizátoři, překupníci aj. Jako v každé společnosti či skupině můžeme nalézt prvky nelegality, které se vyskytují v každé fázi procesu migrace i integrace. Začíná to u zprostředkovávání falešných dokladů ze stran agentur či organizací, tak i velmi velkou finanční zátěží pro samotné migranty, kteří za tyto služby platí nehorázné sumy a tím se dostávají do těžkých ekonomických problémů. Po příjezdu do Česka jsou velmi často migranti přihlašováni v neúplných počtech a zaměstnávání v rámci tzv. šedé ekonomiky, tím pádem jsou porušována pravidla zákoníku práce v ČR nehledě na to, že se velmi liší od zákoníku práce ve VSR.

Dalším problémem je i zasilání dětí za lepším životem či studiem, avšak rodiče už netuší, že děti s falešnými doklady bez pravých rodičů mohou skončit

31 Čada, K. a kol.: Přístup imigrantek a imigrantů ke vzdělání a na trh práce v ČR. GAC, s.r.o., 2007.

v lepším případě v diagnostických centrech, v tom horším, v kolotoči poskytování sexuálních služeb.

Mezi další nelegální procesy patří i převádění osob, které se skrze ČR snaží dostat do dalších zemí. Česko se tak stává tranzitní zemí, kde bývají občas migranti zatýkáni.

Nelegální migraci doprovází samozřejmě mnoho dalších aspektů, kterými se zde ale již nemohu dále zabývat. Každopádně je to jeden z důležitých neopomenutelných aspektů migrace.

3.2 Integrace Vietnamců

Z širšího pohledu lze integraci definovat jako „včlenění jednotlivce nebo skupiny do nového prostředí nebo nových poměrů, a to bez proměny vlastní identity nebo ztráty specifčnosti.“³²

Teorie integrace (přistěhovalců, menšin) vychází nejen z ideologických, sociologických a politologických diskusí 60. a 70. let minulého století. Jak již vyplývá z jejího názvu, je postavena na odmítání segregace a vyloučení. Podstatné jsou ideály svobody rovnosti a solidarity. Obecně se uvádí, že výraznější výsledky procesu integrace (dosažení strukturální integrace) se dostávají až ve druhé, spíše pak ve třetí generaci přistěhovalců. Současně však dnes mnohdy dochází právě v tomto období také k návratu ke kořenům vlastní kultury, k hledání vlastní identity v opětovném přiblížení si vlastní kultury.³³

Cílem všech aktivit integrační politiky³⁴ České republiky je předcházení vytváření uzavřených komunit imigrantů, společenské izolaci a sociálnímu vyloučení cizinců. Politika integrace cizinců v ČR spočívá především na principech:

- praktické spolupráce všech, kdo mohou přispět k úspěšnému průběhu integrace,
- efektivity integračních opatření,
- zvyšování informovanosti všech aktérů v procesu integrace,
- jasných a uchopitelných výsledků všech integračních aktivit,
- nových nástrojů (přímá spolupráce s obcemi, emergentní projekty),
- podpory rozvoje občanské společnosti – zejména pak v regionech v souvislosti s vytvářením regionálních integračních center.

32 Šišková T.: Výchova k toleranci a proti rasismu. Portál 1998, s.198.

33 Šišková T.: Výchova k toleranci a proti rasismu. Portál 1998. S. 199

34 <http://www.mvcr.cz/clanek/integrace.aspx>

Cílená specifická opatření, která mají sloužit jako klíčové předpoklady úspěšné integrace cizinců v ČR, jsou:

- znalost českého jazyka cizinci
- ekonomická soběstačnost cizince
- orientace cizince ve společnosti
- vzájemné vztahy cizinců a majoritní společnosti.

Velmi těžko můžeme posuzovat plnost integrace vietnamské komunity, jelikož tento proces se stále vyvíjí a proto bych se ráda zaměřila na faktory, které integračním procesům vietnamského etnika buď brání nebo naopak mohou vést k lepšímu začlenění do majoritní společnosti.

3.2.1 Faktory bránící integraci Vietnamců v ČR

Česká společnost je velmi homogenní a není zrovna příliš nakloněna k přijímání vlivů cizích migrantů a je také velmi xenofobní. Až do roku 1989 byla naše republika mimo jakoukoli integrační politiku a to vlivem totalitního režimu. Proto není ani k podivu, že zájem o jiné přistěhovalecké skupiny, v našem případě Vietnamce, nebyl do Sametové revoluce žádný a dodnes je povědomí a zájem o tuto komunitu velmi malý. Proces jakým způsobem se má naše majoritní společnost chovat k minoritám má velmi dlouhodobý vývoj a naučit naši společnost se patřičně chovat k minoritám bude přeci jen běh na dlouhou trať. Interkulturní rozdíly způsobují to, že pro obě strany jsou představy a nároky nepředstavitelné nebo těžko pochopitelné a nedokáží jasně formulovat své požadavky a představy.

Významným faktorem, který brání v lepší integraci některých jedinců je představa rychlého zbohatnutí a následný návrat do Vietnamu. Tato představa se velmi často nevyplní, naopak se ještě může situace zhoršit. Nedostatek kapitálu některým podnikatelům brání ve vlastním podnikání, ba naopak stávají se více závislími na komunitních obchodních sítích. Potřebují i více financí, aby mohli zajistit rodinu (i ve Vietnamu, soudržnost rodiny patří k základním vlastnostem vietnamské společnosti). Mnoho Vietnamců se obává, že nenajde po návratu do vlasti práci a žije tak jen ve vzpomínkách na život, který dříve vedli. Po delší době si migranti začínají uvědomovat, že se domů pravděpodobně nevrátí a snaží se více zaměřovat na dlouhodobější plánování pobytu a tím i na určité prvky integrace v české společnosti. Následující přehled bodů, které brání v integraci skupiny Vietnamců v České republice jsou vybrané interní bariéry.

- *Příchod migrantů, kteří neplánují dlouhodobý pobyt ČR,*
- *veliké rozdíly mezi vietnamštinou a češtinou, které jsou pro mnoho lidí nepřekonatelné,*
- *odlišné komunikační styly, bariéry interkulurní interakce, které mohou způsobit nedorozumění, neadekvátní obranné reakce, ale také xenofobii a rasismus apod.,*
- *silný vztah Vietnamců ke své vlasti, ke svým krajanům, tedy i menší praktický zájem o ČR,*
- *pojetí rodiny jako hodnoty, což utužuje vzájemné příbuzenské vazby a nikoli vazby s veřejností, tedy s majoritou,*
- *pocit potřeby obrany země způsobený dlouhým obdobím válek a z toho plynoucí velmi specifický vztah k Západu,*
- *tradiční rysy etnické ekonomie (uzavírání ústních smluv, provázanost vzájemných dluhů a rodinných a hierarchických vztahů),*
- *působení zprostředkovatelského servisu,*
- *dodržování tradiční společenské hierarchie a určitý konflikt mezi rodinnými, příbuzenskými a konkurenčními rolemi jedinců v rámci komunity,*
- *určité nepochopení role státních institucí jako služebníků občanům, a tudíž nevyužívání těchto institucí pro vlastní užitek, nedostatek spolupráce s nimi,*
- *velmi slabé právní povědomí příchozích migrantů (o právu ve Vietnamu, o to více o právu v ČR),*
- *velmi slabé všeobecné povědomí o kultuře v České republice,*
- *samozřejmě silné bariéry existující i na straně majority (uzavřenost, xenofobie, rasistické projevy, neznalost, atd.)³⁵*

3.2.2 Faktory vedoucí k lepší integraci Vietnamců v ČR

Oproti faktorům, které brání v integraci nebo ji zpomalují, nemůžeme opomenout i faktory, které naopak integraci Vietnamců v České republice mohou ulehčovat nebo urychlovat:

- *otevírání podnikatelského prostředí díky narůstající konkurenci,*
- *narození vietnamských dětí v ČR, které nemají k Vietnamu příliš silný vztah,*
- *odkládání odjezdu do Vietnamu a prodlužování strategie pobytu v ČR (většina Vietnamců dnes má již v ČR trvalý pobyt),*
- *silná motivace vietnamských rodičů potažmo dětí ke vzdělání, udržování tradičních hodnot, jako je projev úcty k učitelům apod.,*

35 Kocourek J.: Vietnamci v současné ČR. In: S vietnamskými dětmi na českých školách.

- *tradiční vietnamské pozitivní chování, ohled na společenský řád,*
- *větší využití tradičního vietnamského kulturního potenciálu majoritou,*
- *rozšiřování role vietnamských organizací na sociální sféru a služby,*
- *intenzivnější spolupráce vietnamských a českých firem a zaměstnanců se zaměstnavateli, mírně se probouzející motivace ke vzájemnému poznání,*
- *řídka, avšak existující spolupráce českých a vietnamských organizací,*
- *zvyšující se působení neziskových organizací na osvětu v rámci vietnamské komunity,*
- *efektivnější informační toky o ČR prostřednictvím vietnamského krajského listu, různých přednášek apod.,*
- *výrazný vliv multikulturní výchovy a vzdělávání o Vietnamu.*³⁶

Pro integraci cizinců je třeba oboustranné motivace, bez které není možné vytvořit dobrý základ pro lepší poznávání a spolupráci. V rámci toho, je ale nutné vycházet z reálných potřeb vietnamské komunity i české majority.

3.3 Kriminalita Vietnamců v ČR

Nelze si nepovšimnout, resp. nelze při mapování vietnamského etnika opomenout páčání trestné činnosti vietnamských organizovaných struktur, přičemž v mnoha případech se samozřejmě nemusí jednat o kriminalitu organizovanou, ale nýbrž trestnou činnost páchanou jednotlivci, se zjištěnými účely a na základě rozmanitých pohnutek. Zjišťování a odhalování trestné činnosti i jiných deliktů je v tomto případě o to složitější, čím uzavřenější Vietnamci vůči naší společnosti jsou. Je obtížné

závažné formy interních problémů odhalovat a sledovat. V povědomí veřejnosti proto zůstávají pouze některé fragmenty činů, jimiž se vietnamské etnikum nechvalně „proslavuje“ navenek, a které se běžný občan má možnost dovědět a následně zhodnotit pouze na základě informací čerpaných z médií.

Problematikou kriminality páchané Vietnamci se zabývá velmi podrobně ve své studii Stanislav Brouček,³⁷ ve které mimo jiné konstatuje, že „*Život Vietnamců v České republice je převážně vnímán (stejně jako život ostatních imigračních skupin) jako existence problémové skupiny obyvatel, přestože z občasně publikovaných souborných dat o kriminalitě nevyplývá, že by Vietnamci zaujímali zvláště významné postavení v problémových skupinách.*“³⁸ Přes fakt a konstatování, že média nemohou být prostorem, kde by

36 Kocourek J.: Vietnamci v současné ČR. In: S vietnamskými dětmi na českých školách.

37 Brouček, S.: Český pohled na Vietnamce. Etnologický ústav AV ČR, Praha 2003.

38 Brouček, S.: Český pohled na Vietnamce. Etnologický ústav AV ČR, Praha 2003.

problematika kriminality cizinců byla zcela seriózním způsobem hodnocena, uvádí, že příspěvky vyznívají jako jasně formulované soudy. Kritika v tisku jde přes kladně hodnotící postoje v přínosu Vietnamců pro místní poměry, až po kritiky konstatující, že Vietnamci způsobili kolaps v příhraničních oblastech.³⁹

Podle současných poznatků z vietnamské komunity žijící v České republice lze dovodit⁴⁰, že organizace vietnamských zločineckých gangů u nás nedosahuje více než tří stupňů. Nejvýše stojí šéf gangu, osoba která zde zpravidla v 80. letech 20. století studovala, v devadesátých letech 20. století zbohatla v důsledku pašování cigaret, lihu, textilu a obchodu s lidmi. Šéf má obvykle dva pobočníky, kteří mají u šéfa bezmeznou důvěru. Tito pobočníci bývají zapsáni jako společníci ve firmách šéfa. Ostatní členové zločineckého gangu tvoří jednak širší okruh příbuzenstva šéfa a jeho pobočníků a další osoby najímané na nejhrubší práce (tzv. vojáci).

Obdobnou třístupňovou strukturu vytvářejí i rovněž vietnamské zločinecké gangy tvořené na rodinném principu. Šéfem je zakladatel (hlava rodiny, obvykle bývalý vietnamský student z osmdesátých let dvacátého století, který se u nás uchýlil, zbohatl a postupně zajistil pozvání pro další členy své rodiny z Vietnamu. Jako pobočníci s stávají bez výhrady rodinní příslušníci, kteří najímají vojáky na tu různou práci, od přepravy cigaret, textilu, obuvi, lihu, skla aj., přes jejich prodej, až k legalizaci zisků (výnosů).

Třetím druhem organizace a řízení vietnamského zločineckého gangu je struktura, v níž její zakladatel (šéf) má svého zástupce, který najímá spolupracovníky na konkrétní akce, a ti dále najímají a řídí členy skupiny. Tímto způsobem dochází např. k pašování zboží v nákladních kontejnerech apod. Tentýž šéf i jeho zástupce pak dále najímají tzv. řídicí strukturu, tedy jednotlivé členy řídicí konkrétní zločinecké buňky k dalším zločineckým aktivitám.

Nezanedbatelnou skupinu tvoří pouliční gangy. Mají pět až deset členů, kteří tvoří stálé jádro skupiny. Tito lidé žijí a pohybují se společně nebo se sdružují na určitých místech, ke kterým mají nějaký vztah. Mezi sebou mají velmi úzké, teritoriální někdy i příbuzenské vztahy. Šéf gangu není nijak volen, naopak svoji pozici si buduje na základě své autority vůči skupině.⁴¹

Trestná činnost vietnamských zločineckých gangů se týká organizování nelegální migrace osob přes naše území, dále na trestných činech spojených

39 Čada a kol.: Přístup imigrantek a imigrantů ke vzdělávání a na trhu práce v ČR. Portál, 2003.

40 http://www.mvcr.cz/archiv2008/2003/casopisy/pol/0411/nemec_info.html

41 http://www.mvcr.cz/archiv2008/2003/casopisy/pol/0411/nemec_info.html

s ilegálním dovozem a prodejem zboží všeho druhu, jako jsou elektronika, textil, hudební nosiče apod. Tato trestná činnost je páchána nejčastěji často v prostorách vietnamských stánků, obchodů a nejvíce v tržnicích a velkoskladech, které se vyznačují značnou autonomií. Nelze opomenout a je praxí potvrzeno, že se v těchto prostorách mnohdy nacházejí sklady zbraní či omamně psychotropní látky (OPL), nebo že se zde skrývají hledané osoby, osoby omezované na svobodě, vydírané apod.. Několik let se zvyšuje mezi vietnamskou komunitou prodej i konzumace drog, což vedlo k vytvoření sítě vietnamských dealerů. Jedná se o distribuci bílého a hnědého heroinu, v poslední době je zaznamenána i značná aktivita v prodeji pervitinu. V minulosti využívali občané Vietnamu zabývající se prodejem OPL své kontakty v ruské a ukrajinské komunitě, v současné době se orientují zejména na své krajany žijící v okolních státech, především v Polsku, na občany čínské národnosti, ale především a to je signálem velice varovným, na romskou komunitu, jejíž příslušníci zprostředkováváním OPL přicházejí ke značným finančním ziskům.

Mezi další aktivity problému vietnamských zločineckých struktur patří legalizace peněz pocházejících z výše uvedené trestné činnosti, která probíhá prostřednictvím skupování nemovitého majetku, restaurací a stánků s občerstvením, resp. zasíláním těchto peněz z valutových kont do Vietnamu nebo s využitím kurýrů. Vedle tzv. praní špinavých peněz leží jako paralela trestná činnost na úseku kriminality daňové. Vietnamské struktury v některých případech využívají i rusko jazyčných osob jak k ochraně svých osob a majetku, tak i k vyřizování si účtů uvnitř své vlastní komunity formou zastrašování či vydírání. V případě občanů Vietnamu též dochází k častému a opakovanému zneužívání některých ustanovení azylového zákona k legalizaci jejich pobytu v ČR.

Posoudíme-li z našeho pohledu veškeré aspekty páchání kriminality, které se dopouští vietnamská komunita, musíme konstatovat, že se nejedná o malé procento v rámci kriminality páchané v ČR. Širokou veřejností ale není pojímána nikterak tragicky, naopak. Kriminalita hospodářská je lidově řečeno většinou občanů v podstatě tolerována, již z toho důvodu, že nemalé procento Čechů kouří nekolikované cigarety (kolky jiných zemí), navštěvuje vietnamské tržnice k nákupům šatstva, obuvi, stravuje se v bistrech apod. Další z popisovaných odvětví kriminogenního chování (drogy, vraždy, převaděčství aj.) této menšiny se do povědomí veřejnosti dostane čas od času jen přes média, ale na toto se již druhý den zapomene, neboť se zjištěná fakta nikterak nedotýkají našeho všedního života.

3.4 Otázka uznání vietnamské komunity za národnostní menšinu

Zástupci vietnamské komunity v posledních letech usilují o uznání národnostní menšinou. Dokazují to oficiální žádosti na orgány veřejné zprávy. Ty nejdůležitější bych zde ráda uvedla.

V březnu 2008 oficiálně požádal vietnamský premiér Nguyen Tan Dung našeho předsedu vlády, aby byli Vietnamci žijící u nás uznáni za národnostní menšinu a to se všemi právy i povinnostmi. Požadavku však česká vláda nevyhověla. Hlavním důvodem je, že česká exekutiva žádnou takovou možnost správního rozhodnutí nezná a vláda tedy nemůže oficiálně uznat žádnou národnostní menšinu. Existuje zde pouze tzv. menšinový zákon z roku 2001, který stanovuje: „*národnostní menšina je společenství občanů České republiky žijících na území současné České republiky, kteří se odlišují od ostatních občanů zpravidla společným etnickým původem, jazykem, kulturou a tradicemi, tvoří početní menšinu obyvatelstva a zároveň projevují vůli být považováni za národnostní menšinu za účelem společného úsilí o zachování a rozvoj vlastní svébytnosti, jazyka a kultury a zároveň za účelem vyjádření a ochrany zájmů jejich společenství, které se historicky utvořilo.*“⁴² Rovněž se nedá odvolávat na Evropskou sociální chartu regionálních či menšinových jazyků, kterou Česká republika ratifikovala v roce 2007. Charta stanovuje výraz regionálních a menšinových jazyků. Jsou to jazyky tradičně užívané na daném území státu občany tohoto státu, kteří tvoří početně menší skupinu než ostatní obyvatelstvo státu.⁴³ Tento dokument také jasně stanovuje, že výraz regionální a menšinové jazyky „*neoznačuje*“ dialekty úředních jazyků státu a ani jazyky migrantů.⁴⁴

Česká strana reagovala na žádost tím, že se rozhodla zvát na jednání poradního orgánu vlády pro otázky týkající se národnostních menšin a jejich příslušníků zástupce vietnamských občanských aktivit. Z formálního hlediska bylo částečně vietnamské straně vyhověno. Ve skutečnosti byl už od listopadu 2007 z iniciativy tehdejší předsedkyně Rady zván na jednání Duong Dung Viet ze svazu Vietnamců v ČR. Od této doby je pravidelným hostem jednání Rady pro národnostní menšiny.⁴⁵ Účast na vládních jednání zástupců vietnamských komunit považují za velmi důležité a pro vietnamskou komunitu velkým přínosem.

42 Zákon č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů.

43 Čl. I písm. a) Evropské charty regionálních či menšinových jazyků.

44 Čl. I písm. a) Evropské charty regionálních či menšinových jazyků.

45 Sulitka A.: Nové menšiny České republiky, in: Migrace a kulturní konflikty, s.219-220.

V roce 2012 Svaz Vietnamců v ČR a různá sdružení lidí vietnamské národnosti opět podaly žádost vládě a parlamentu o udělení statusu oficiální národnostní menšiny. Status národnostní menšiny by Vietnamcům pomohl rozvíjet jejich kulturu, tradice a především jazyk. V obcích s výrazným zastoupením Vietnamců by se jejich děti mohly ve vietnamštině učit i skládat maturitu (samozřejmě kromě zkoušky z češtiny). Členové menšiny by mohli používat svůj jazyk ve styku s úřady i před soudy. Stát by také musel finančně podporovat jejich spolky, kulturní instituce a média. Se zástupci vietnamské komunity (na jednání byl pozván za vietnamskou komunitu Ing. Duong Dung Viet) podaly oficiálně žádost i zástupci běloruské komunity.

O postavení vietnamské a běloruské komunity jednala Rada pro národnostní menšiny 20. února 2012. Důvody, díky nimž je uznávání dalších národnostních menšin problematické nebo dle práva nemožné, jsou především již ve zmíněné menšinové zákoně. Podle Mgr. Ondřeje Veselského⁴⁶, který zastupoval stanovisko Ministerstva vnitra, nemůže předkládaný návrh podpořit, jelikož vietnamská a ani běloruská menšina nesplňuje ustanovení dle zákona o národnostních menšinách. V ani jednom z případů nelze hovořit o historicky vzniklém společenství a také, že hlavní motivací pro pobyt v ČR jsou ekonomické důvody a v obou komunitách převyšuje počet osob se statutem cizince nad osobami s občanstvím ČR. Proti tomu oponoval Karel Schwanzenberg⁴⁷, který nesouhlasil a podal výčet podmínek, které konstituují právo na status národnostní menšiny, na základě zákona č.273 z roku 2001, jež příslušníci běloruské i vietnamské národnosti splňují, proto jejich požadavek na zastoupení v Radě je legitimní. De facto podpořil schválení jejich žádosti o členství v Radě. Bohužel z projednávání tohoto bodu jednání Rady nevzešlo žádné ustanovení. Pro Vietnamskou komunitu se tedy nadále nic nemění.⁴⁸

Na úrovni ústředních orgánů veřejné správy mají ze zákona zástupci národnostních menšin garantovanou účast. Nejde přitom jen o Radu pro národnostní menšiny, ale i v příslušných grémiích ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy a ministerstva kultury, kde jsou projednávány různé projekty vztahující se k danému tématu. V žádném z těchto orgánů však nejsou zástupci vietnamské komunity a ani jiné skupiny migrantů.

Významným činitelem pro lepší komunikaci s orgány samosprávy je program Integrace cizinců. Od roku 2003 se program Integrace přesunul do působnosti Ministerstva práce a sociálních věcí, kde se stanovil další postup

46 Náměstek ministra vnitra po veřejnou zprávu, legislativu a archivnictví.

47 Předseda Rady, 1. místopředseda vlády a ministr zahraničních věcí.

48 http://www.vlada.cz/assets/ppov/rnm/jednani-rady/RVNM_scan_zaznam.pdf

v oblasti integrace cizinců.⁴⁹ Přes velkou medializaci k cílové skupině cizineckých komunit nebylo toto opatření shledáno přínosnějším v lepší komunikaci cizineckých komunit s orgány veřejné správy.

Pro efektivnější komunikaci orgánů samosprávy s národnostními menšinami, byly novelizovány zákony o obecním a krajském zřízení a o hlavním městě Praze v roce 2001 a 2002.⁵⁰ Tyto zákony mimo jiné stanoví povinnost zřizování výborů pro národnostní menšiny jako poradních orgánů zastupitelstvech. Ve prospěch vietnamské komunity byli jmenováni její zástupci do menšinových orgánů. V roce 2006 byli také výjimečně jmenováni také do výboru pro národnostní menšiny nebo do jiných orgánů samosprávy, která se zabývá menšinovou agendou. Jak uvádí Sulitka⁵¹ ve výčtu konkrétních měst: statutární město Chomutov (jeden zástupce vietnamské komunity), Rada města Cheb (dva zástupci), zastupitelstvo města Třinec (jeden zástupce), v Praze byl jeden zástupce, po rekonstrukci složení členů po komunálních volbách není ve stávající skladbě žádný zástupce, statutární město Plzeň v komisi pro otázky integrace cizinců jsou pouze členové politických stran.

V dalších městech je ustanovena funkce specialisty pro agendu národnostních menšin. V rámci tohoto úřadu však není nikde potvrzena oficiálně spolupráce se zástupci vietnamské komunity.

Je otázka, zda spolupráce veřejné samosprávy se zástupci vietnamské komunity je dostačující. Opakující se bariérou v komunikaci s úřady je jazyková bariéra, nedostačující informace o fungování úřadů další překážky s tím spojené. Přitom aktivity různých občanských vietnamských sdružení, podnikatelské subjekty se snaží neustále proces zlepšování institucionálních podmínek zlepšovat. Na straně orgánů veřejné správy, by měl být v rámci politiky integrace cizinců zlepšen komplexnější přehled o životě vietnamské komunity. Víme, že informovanost české společnosti, natož pak úřadů, není pro lepší integraci této skupiny dostačující. V tom vidím jednu z hlavních překážek, pokud česká majoritní společnost a vietnamská komunita nebudou mít obecně větší zájem, není možné stávající situaci změnit k lepšímu. Řešením může být lepší osvěta jak ze stran státních institucí, tak ze stran vietnamské komunity a v neposlední řadě i prostřednictvím organizací věnujících se této komunitě. Na základě oslovení několika osob, které jsou s vietnamskou komunitou různými způsoby spojené, jsem došla k názoru, že oficiální uznání této menšiny není až tak jednoznačnou záležitostí. Proti

49 <http://www.cizinci.cz>

50 Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 129/2000 Sb., o krajích, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze, ve znění pozdějších předpisů.

51 Sulitka A.: Nové menšiny České republiky, in: Migrace a kulturní konflikty, s. 223-224.

sobě tu stojí oficiální žádosti o uznání a určitý nezájem samotné komunity. Nejednotnost názoru v této záležitosti je určitě na překážku.

Velkou šancí pro vietnamskou komunitu v otázce uznání za národnostní menšinu má dle mého názoru generace banánových dětí. Tato generace už bude během několika let plně integrovanou skupinou, která by mohla mít plnohodnotný nárok se stát oficiálně uznanou menšinou. Stále je tu ale definice menšinového zákona⁵², která je na překážku této věci. Nejsem právník a nedokáži objektivně posoudit procesy v legislativních úpravách. Můj názor o lepší budoucnosti Vietnamců v České republice ovlivnily rozhovory s lidmi, kteří jsou buď příslušníci samotné komunity nebo se angažují ve společnostech věnujících se vietnamské komunitě. Uskutečnění rozhovorů s Vietnamci a lidmi zastupující společností, které se vietnamské komunitě věnují, považuji pro mne osobně za velký přínos.

3.4.1 Rozhovory

Účelem rozhovorů není výzkum jak a proč není Vietnamská komunita uznanou národnostní menšinou, nýbrž pouze snaha ilustrovat pohledy a postoje lidí, kteří jsou zároveň představiteli organizací a spolků, které se věnují nebo zastupují vietnamskou komunitu. Není jednoduché oslovit někoho z vietnamské komunity, přesto se mi podařilo získat rozhovor s třemi Vietnamci dlouhodobě žijícími v České republice. Za tyto kontakty vděčím Mgr. Evě Pechové z klubu Hanoi. Dalšími oslovenými osobnostmi jsou již zmíněná Eva Pechová z Klubu Hanoi a předseda Česko-vietnamské společnosti Marcel Winter.

Tito lidé zastupují významné organizace a společnosti, které k integraci a otázce uznání vietnamské komunity národnostní menšinou mají co sdělit.

1. Mgr. Eva Pechová jednatelka klubu Hanoi
2. Marcel Winter, předseda Česko – vietnamské společnosti
3. Nam Nguyen, člen Svazu vietnamských podnikatelů v ČR
4. Ing. Son Tung, člen Svazu vietnamské mládeže a studentů v ČR
5. Ing. Huynh tan Binh, člen Svazu vietnamských podnikatelů v ČR a člen dalších neziskových vietnamských organizací.

Každému oslovenému účastníkovi jsem položila 5 otázek týkajících se uznání Vietnamské komunity za národnostní menšinu.

1. Proč si myslíte, že vietnamská komunita není dosud uznanou národnostní menšinou?

⁵² Zákon č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů

2. Angažuje se nějakým způsobem Vaše organizace v problematice uznání Vietnamců za národnostní menšinu?
3. Myslíte si, že vietnamská komunita usiluje o uznání za národnostní menšinu?
4. Uzavřenost vietnamské komunity bývá často zmiňováno, jako překážka k lepší integraci do české společnosti. Jaké si myslíte, že jsou hlavní překážky a problémy v integraci z pohledu Vietnamců? A ze strany české společnosti?
5. 1.Znáte pojem banánové děti? Co si myslíte, jakou budoucnost má generace vietnamských dětí narozených již v České republice?

3.4.2 Shrnutí rozhovorů

V odpovědích oslovených Vietnamců je patrná jejich názorová jednotnost. Z odpovědí na první otázku vyplývá, že sami Vietnamci nemají snahu stát se uznanou národnostní menšinou. Důvodů pro toto uvádí hned několik:

- Mentalita národa, který nemá zájem se zviditelnit.
- Nejednotnost komunity.
- Nedostatečná informovanost vietnamské komunity.
- Nedostatečná snaha české společnosti vietnamskou komunitu za národnostní menšinu uznat.

S názory samotných Vietnamců souhlasí oslovená Mgr. Pechová, která v rozhovoru uvedla, že Vietnamci o tento status až do nedávna neusilovali, což může být považováno za hlavní překážku k jejich uznání. Proti tomu se vyslovil Winter, který vidí problém v nevěli české vlády uznávat národnostní menšiny, tedy v legislativě.

V odpovědích na druhou otázku plyne, že Svaz vietnamských podnikatelů se angažuje nepřímo v problematice uznání vietnamské komunity za národnostní menšinu. Většinou jde o podporu podnikatelů a podporu v snadnější integraci. Na druhou stranu zdůrazňují, že uznání není pro ně prioritou. S tím s nimi souhlasí i pan Son Tung ze Svazu vietnamské mládeže. Aktivně se i angažují Klub Hanoi i Česko – vietnamská společnost.

Na třetí otázku odpověděli čtyři z pěti dotazovaných, že vietnamská komunita usiluje o uznání.

Ve čtvrté otázce se v odpovědích na integraci dotazovaní celkem shodují. Problémů a překážek uvádějí hned několik:

- Jazyková bariéra.
- Uzavřenost vietnamské i české společnosti.
- Kulturní rozdíly.
- Xenofobie ze strany české společnosti.

Na poslední otázku odpověděli tři dotazovaní, že budoucnost banánových dětí bude slibná, jelikož se velmi dobře učí a mají ambice zaujmout velmi dobrá pracovní místa. Paní Mgr. Pechová také přiklání v lepší budoucnost této generace, ale nevidí vietnamský původ za rozhodující. Pan Huynh s tímto názorem nesouhlasí a vidí budoucnost těchto dětí nejistou, hlavní příčinu vidí v negativním postoji české společnosti a v rasismu.

4. Závěr

Cílem této práce bylo zjištění jaké postavení má vietnamská komunita v České republice. Od vzniku samostatné České republiky a dále pak od vstupu ČR do Evropské unie se příliv cizinců rok od roku zvyšuje. Třetí největší menšinou zastávají Vietnamci. Historické souvislosti jejich migrace, jejich hlavní důvody k tomu, aby se svými rodinami žili u nás, jsem uvedla. Je patrné, že hlavním důvodem k migraci do ČR je zlepšení ekonomické situace. Díky nedostatečné informovanosti se dostávají nově příchozí do víru dění skrze celou komunitu. Tím se stávají mnohdy závislí na vyšších představitelích a jsou ve velmi nelehké životní situaci, z které je těžké se postavit na vlastní nohy. S příchodem samozřejmě souvisí konfrontace s majoritní společností, která je jak známo spíše negativní až xenofobní vůči cizincům obecně. Vietnamská komunita se během let stala velmi uzavřenou společností. Do nedávna příliš neusilovala o větší popularitu a žila si svým životem. Dnešní doba, ale velmi řeší problémy soužití mezi majoritou a jinými kulturami. Souvisí to i s vývojem lidských práv i práv a ochrany národnostních menšin. V posledních letech se objevují signály ze strany vietnamské komunity, aby mohly být uznanou národnostní menšinou. Doposud je u nás dvanáct uznaných národnostních menšin. Problém je především v definici zákona⁵³, který dosud toto neumožňuje. Dalším logickou překážkou je nedostatečná integrovanost komunity. Na přední pozici je pak jazyková bariéra. Dále je to do jisté míry uzavřenost komunity a v neposlední řadě negativní postoj české společnosti vůči této komunitě. Po oficiálních žádostech Radě pro národnostní menšiny však uznání zůstává velkou otázkou. Od roku 2001 se tento problém řešil na poli samosprávy, kdy v každém okresním samosprávném městě vznikl status experta pro národnostní menšiny s tím, že Vietnamci zde mohou mít svého zástupce. Přesto si myslím, že status národnostní menšiny by si Vietnamci v blízké budoucnosti mohli zasloužit. Velkým přínosem bude jak pro naši majoritní společnost, tak i pro Vietnamce generace banánových dětí, které jsou dnes plně integrovanou součástí české společnosti. Vietnamci jsou velmi pracovití a pilní lidé, měli by jsme v nich vidět i přínos pro naši společnost. Můžeme se od nich mnohé naučit, být třeba stejně solidární, mít větší úctu k rodičům a mít respekt ke vzdělání, nebát se investovat do svých dětí, které, když je dobře vychováme, nám to jistě vrátí.

53 Zákon č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů

Seznam literatury

Primární literatura:

- Bittnerová, D.-Moravcová, M. a kol.: Kdo jsem a kam patřím? Praha: Sofis 2008.
- Bittnerová, D., Moravcová, M.: Etnické komunity v české společnosti. Praha: Ermat 2006.
- Brouček, S.: Český pohled na Vietnamce. Praha: Etnologický ústav AV ČR 2003.
- Čada a kol.: Přístup imigrantek a imigrantů ke vzdělávání na trhu práce ČR. GAC, s.r.o. společnosti 21.století, Praha: Portál 2001.
- Drbohlav, D.: Nelegální ekonomické aktivity migrantů. Praha: Karolinum 2008.
- Gabal, I.: Etnické menšiny ve střední Evropě: konflikt nebo integrace. Praha: G+G.1999.
- Jandourek, J.: Sociologický slovník, vyd. II. Praha: Portál 2007.
- Kocourek, J., Pechová, E. ed.: S vietnamskými dětmi na českých školách. Praha: H&H 2006.
- Kroupová, A., ed.: Vzdělávání a práva k toleranci v multikulturním prostředí střední Evropy. Praha: EIS SVLP UK 2006.
- Matoušek, O.: Slovník sociální práce, vyd. I. Praha: Portál 2003.
- Moravcová, M.: Etnické komunity v kulturním kontextu. Praha: Ermat 2008.
- Němec, M.: Mafie a zločinecké gangy, Praha: Eurounion 2003.
- Petráš, R., Petrův, H., Scheu, Ch., H.: Menšiny a právo v České republice. Praha: Auditorium 2009.
- Scheu, Ch., H. ed.: Migrace a kulturní konflikty. Praha: Auditorium 2011.
- Šišková, T. ed.: Výchova k toleranci a proti rasismu, vyd. I. Praha: Portál 1998.
- Uherek, Z. a kol.: Cizinecké komunity z antropologické perspektivy. Praha: Etnologický ústav AV ČR 2008.

Sekundární literatura a zdroje:

Všechny internetové odkazy jsou ověřeny k 28. květnu 2012

- Cizinci v České republice. [online]. Url: http://www.demografie.info/?cz_detail_clanku=&artclID=777&
- Cizinci-vzdělávání, datové údaje.[online].
Url: http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/datove_udaje/ciz_vzdelavani
- Čl. 27 o mezinárodním paktu o občanských a politických právech. [online]. Url: <http://www.vlada.cz>
- Inflace ve Vietnamu stále roste.[online].
Url: <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/vietnam/vietnam-rust-inflace-vyvoj-ekonomiky/1000667/60496/>
- Integrace cizinců na území České republiky. [CD-ROM] Praha: AV ČR 2003.
- Integrace cizinců na území ČR.[online].
Url: <http://www.mvcr.cz/clanek/integrace.aspx>
- Jednání rady dne 20. února 2012. [online].
Url: <http://www.vlada.cz/cz/ppov/rnm/aktuality/jednani-rady-dne-20-unora-2012-93245/>
- Moravcová, M.: O postavení národnostních menšin. [online].Url: <http://www.fhs.cuni.cz>
- Organizační struktura vietnamských zločineckých gangů působících v České republice a hlavní druhy jimi páchané kriminality.[online].
Url: http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/2003/casopisy/pol/0411/nemec_info.html
- Specifická zákonná úprava menšinového zákona. [online].
Url: <http://www.vlada.cz/vladni-dokumenty/specificka-zakonna-uprava---mensinovy-zakon-16468/>

Články:

- Havlíková, M.: Mladé Vietnamky v Česku tvrdí: Rodiče nám zakazují randění. Ona Dnes, 3.11.2010.
- Komers, P., Slezáková, J.: Čeští Vietnamci mezi dvěma jazyky. Vesmír 89, duben 2009.

Přílohy

Příloha I – Celkový přepis rozhovorů

Nam Nguyen, člen Svazu vietnamských podnikatelů o.s. (13. leden 2012)

1. „Myslím, že se tady nic neděje, život běží tak jak běží, nejsou cíle ani podpora vietnamských občanů a my tudíž nemáme zájem být viditelní, asi to vychází i z naší mentality. Kdybychom měli právní status národnostní menšiny, měli bychom výhody, ale nám stačí, to že tady vůbec můžeme takhle žít. A jako poslední zásadní věc považují nejednotnost naší komunity a neschopnost dát dohromady jednotný hlas.“
2. „Angažuje nepřímo. Podporujeme členy v podnikání a chceme pomáhat v procesu integrace. Přesto není pro nás papír, že jsme národnostní menšinou, důležitý.“
3. „Máme jiné starosti, není pro nás důležitý papír, že jsme národnostní menšinou.“
4. „Překážky jsme si udělali sami, neučíme se česky a nechceme se integrovat. Často jsme tu totiž jen z krátkodobého výhledu. Ze strany české společnosti jsme občané třetího světa. Nevím jestli zákon se tímto neovlivňuje. Pokud bude zájem více o naši komunitu, dá se to překonat.“
5. „Ano znám. Budoucnost této generace je nejrůzovější. Způsob myšlení má tato generace na půl vietnamský a napůl evropský. Daří se jim velmi dobře ve škole a jsou úspěšní v práci. My chceme, aby se naše děti měli dobře, ale ta třetí generace se asi už nebude tolik snažit.“

Ing. Son Tung, člen Vietnamské mládeže a studentů o.s. (17. únor 2012)

1. „Není dostatečná snaha ze strany vietnamské společnosti.“
2. „Neangažuje. Myslím, že je to škoda. Vietnamská mládež se nezajímá o politiku.“
3. „Usiluje, ale ta starší část komunity.“
4. „Vietnamci nejsou uzavření, spíš si myslím, že Češi jsou uzavření. Prostě není snaha na obou stranách.“
5. „Ano znám. Budoucnost má dobrou. Jsme ovlivněni čínskou filozofií a proto je u nás kladen důraz na vzdělání. Většina dětí má snahu se dobře učit. Velká většina této generace tu zůstane a za pět až deset let potkáte na ulici právníka apod., myslím, že je to výhoda.“

Ing. Huynh tan Binh, člen Svazu vietnamských podnikatelů v ČR a člen některých vietnamských neziskových organizací (20. únor 2012)

1. „Mým názorem je, že česká vláda neprojevuje dostatečný zájem. A česká společnost také neprojevuje zájem. Faktem je obecná neinformovanost vietnamské společnosti o přínosu uznání menšiny. Není podpora pro tento účel.“
2. „Nějaký čas jsem se angažoval, ale teď ne, jelikož česká strana se projevuje negativně. Tyto negativní reakce se projevují různými způsoby a škodí. Není vhodná doba.“
3. „Ano, hodně.“
4. „Myslím, že je hodně důvodů. Rozdíly v kultuře, česká společnost pohlíží na jinou kulturu negativně a bere to jako vinu Vietnamců. Mladší generace (vzniká po roce 1990) má menší bariéry, je to věkem. Tyto překážky jsou chápány špatně, bohužel většina české společnosti si drží odstup a nejsou také moc otevření.“
5. „Ano. Tato generace to nebude mít jednoduché, protože má teď lepší podmínky, ale předsudky ze strany české společnosti jsou velké. Banánové děti cítí, že mají problém se prosadit. Souvisí s tím i rasismus. Vietnamci jsou obecně pod velkým tlakem. Naše děti budou mít vyrovnané podmínky jako v západním světě až za dlouho. Česká republika je totiž ještě mladá, aby se přizpůsobila vnějším migračním skupinám.“

Mgr. Eva Pechová, jednatelka Klubu Hanoi (14. březen 2012)

1. „Teprve v posledních letech začali Vietnamci o tento status usilovat. Vůle být národnostní menšinou je jedním ze základních požadavků této změny. V posledních letech došlo k změně přístupu ze strany Vietnamců a myslím, že brzy budou uznáni jako národnostní menšina. Myslím, že ostatní podmínky by mohly být splněny, ale je třeba si přesně ověřit. Nejsm v tomto odborník (historická kontinuita na zemi ČR, dostatečný počet občanů ČR vietnamského původu...).“
2. „Nedávno jsme podepsali petici podporující uznání Vietnamců jako národnostní menšiny.“
3. „viz. otázka č.1.“
4. „Největší překážkou ze strany Vietnamců je neznalost českého jazyka, na straně české je největší překážkou xenofobie.“
5. „Tento pojem znám velmi dobře. Tyto děti čeká individuální osud, dle jejich vzdělání, rodinného zázemí atp. Jejich vietnamský původ nebude hrát v jejich uplatnění výraznější roli.“

Marcel Winter, předseda Česko – vietnamské společnosti (7. listopad 2011)

1. „Protože není politická vůle.“
2. „Angažuje. Česko-vietnamská společnost již 5 let lobuje v parlamentu za dvě věci pro Vietnamce. Za první: Aby byli uznáni za národnost menšinu, jsou tu zdejší již od roku 1956, třeba to můžou být ti, kteří tu žijí deset let a mají čistý trestní rejstřík, tomu se nebráníme, ale aby Vietnamci nebyli stále legislativně cizinci v naší zemi, tím pádem mají totiž jenom povinnosti. Aby měli slušní a pracovití Vietnamci možnost získat české občanství. Za druhé: aby vietnamské děti měly mít možnost dvojího občanství.“
3. „Usiluje, hodně samozřejmě, třeba Svaz Vietnamců v České republice a naše společnost s ním úzce spolupracuje.“
4. „Vietnamská komunita není uzavřená jak se kde píše, mám zkušenost, že tomu tak není. Vietnamci se integrují z cizinců nejlépe. Výborně se učí děti, školy je chtějí, mají velké sociální cítění a jsou solidární. Ve zdravotním pojištění jich je 71 procent legálně pojištěno. Co se týká nelegální činnosti ze stran Vietnamců, tak sdělovací prostředky naší společnost již několik let balamutí a informace podávají často velmi zkresleně. Tím pádem česká společnost nahlíží negativně. Tady se hodně paušalizuje.“
5. „Ano znám. Jsou to děti, které mají výborné studijní výsledky a jsou již integrováni do české společnosti. Jejich budoucnost bude slibná.“

Příloha II

Vietnamská média v ČR (ve vietnamštině)

- <http://www.vietinfo.cz> – aktuální události a zajímavosti z vietnamských komunit v ČR, SR, Německu, Polsku, EU, ve VN a ve světě (obsah stránek je možné číst rovněž v "googlovském" překladu do ČJ, AJ, NJ, FJ, PLJ a UKRJ)
- <http://www.secviet.cz> – aktuální zprávy a události z ČR, novinky z Vietnamu a ze světa, zprávy o komunitě a z komunity, monitoring českého zpravodajství, slovník vietnamsko-český, slovenský, polský, maďarský a kompletní adresář a odkazy na úřady, rejstříky a registry v ČR, včetně veškerých formulářů ke stažení

Neziskové organizace pracující s vietnamskými migranty v ČR

- <http://info-dracek.cz/> – jedním z hlavních cílů sdružení Infodráček je pomáhat překlenout jazykovou bariéru migrantů všech věkových kategorií a napomocet vietnamským obyvatelům začlenit se plnohodnotně do společnosti ČR
- <http://www.lache-chave.cz/> – nízkoprahový klub navštěvovaný vietnamskými dětmi; sdružení Lače Čhave podporuje děti a mládež, včetně jejich rodin a přátel, v lokalitě Libuš / Písnice / Kunratice
- <http://www.meta-os.cz/pic/> – sdružení META podporuje osobní rozvoj mladých migrantů, a to především v oblasti vzdělávání; nabízí migrantům i jejich pedagogům poradenství, kurzy češtiny a další aktivity
- <http://www.cvs-praha.cz/> – Česko – vietnamská společnost: sdružení přátel Vietnamu, jehož cílem je rozvoj a podpora přátelství ČR a VSR, tradičních česko – vietnamských vztahů a vzájemné spolupráce
- <http://www.inkluzivniskola.cz> – informační portál zaměřený na začleňování žáků-cizinců do českého vzdělávacího systému
- <http://www.czechkid.cz/> – portál věnovaný interkulturní výchově
- <http://www.klubhanoi.cz/> – Občanské sdružení Klub Hanoi se věnuje propagaci vietnamské kultury a integraci Vietnamců do společnosti s důrazem na zachování jejich kultury a vlastní identity.